

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ
ІНСТИТУТ імені ІГОРЯ
СІКОРСЬКОГО»

Факультет лінгвістики

Кафедра теорії, практики та перекладу англійської мови

«На правах рукопису»
УДК _____

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

(підпис) (ініціали, прізвище)

“ ___ ” _____ 2022 р.

Магістерська дисертація

на здобуття ступеня магістра

зі спеціальності 035 Філологія
на тему: «Роль і місце запозичень у сучасній англійській науковій мові та їх інтерпретація українською(на матеріалі підмов хімії та медицини)»

Виконала: студентка 2 курсу, групи ЛА-11мп

Лупина Аліна Юріївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

(підпис)

Науковий керівник професор, д.пед.н. Корнєва З.М.

(посада, науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

(підпис)

Рецензент

Цимбал І.В

(посада, науковий ступінь, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

(підпис)

Засвідчую, що у цій
магістерській дисертації
немає запозичень із праць
інших авторів без
відповідних посилань.

Студент _____

(підпис)

Київ – 2022
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського»
Факультет лінгвістики
Кафедра теорії практики та перекладу англійської мови

Рівень вищої освіти — другий (магістерський)
 Спеціальність (спеціалізація) — 035 Філологія (035.041 Германські мови та літератури
 (переклад включно), перша — англійська)

ЗАТВЕРДЖУЮ
 Завідувач кафедри
 _____ Л. І. Тараненко
 (підпис) (ініціали, прізвище)
 «__» _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ
на магістерську дисертацію студентці
Лупині Аліні Юріївні
 (прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема дисертації: Роль і місце запозичень у сучасній англійській науковій мові та їх інтерпретація українською (на матеріалі підмов хімії та медицини, науковий керівник дисертації професор, д.пед.н. Корнева З.М.,
 (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по університету від «__» _____ 20__ р. № _____

2. Термін подання студентом дисертації

3. Об'єкт дослідження – роль і місце запозичень у сучасній англійській науковій мові

4. Предмет дослідження – іношомовні запозичення в англійській мові та мови-джерела поповнення її словникового складу, а також способи відтворення запозичень в українському перекладі наукової мови (на матеріалі підмов хімії та медицини).

5. Перелік завдань, які потрібно розробити: 1)дати повну характеристику поняттю «запозичення»; 2)висвітлити особливості асиміляцій запозичень в системі мови – приймача: графічної, морфологічної та фонетичної асиміляції; 3)представити основні мови – джерела поповнення словникового складу сучасної англійської наукової мови; 4)окремо описати найчастіші запозичення з

французької, давньогрецької, латинської та арабської мов; 5)представити джерела походження запозичень в підмові хімії та класифікувати їх семантично; 6)представити джерела походження запозичень в підмові медицини та класифікувати їх семантично; 7)висвітлити особливості інтерпретації англійських запозичень підмов хімії та медицини засобами української мови.

6. Орієнтовний перелік ілюстративного матеріалу становить понад **300** сучасних англійських термінів медицини та хімії, відібраних методом суцільної вибірки із **80** науково-технічних і науково-популярних праць загальним обсягом **500** сторінок.

7. Орієнтовний перелік публікацій: одна стаття, опублікована у всеукраїнському науковому журналі "Молодий вчений" (2011-2022) (виступ на тему: «РОЛЬ І МІСЦЕ ЗАПОЗИЧЕНЬ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ НАУКОВІЙ МОВІ ТА ЇХ ІНТЕРПРЕТАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЮ(НА МАТЕРІАЛІ ПІДМОВ ХІМІЇ ТА МЕДИЦИНИ)».

8. Дата видачі завдання 07.09.2021

Календарний план

№ з/п	Назва етапів виконання магістерської дисертації	Термін виконання етапів магістерської дисертації	Примітка
1	Обґрунтування теоретичних передумов дослідження	до 20.12.2021	вик.
2	Формування програми й методики дослідження	до 20.05.2022	вик
3	Аналіз експериментального матеріалу та виклад і оформлення результатів дослідження	до 01.11.2022	вик

Студент

(підпис)

Лупина А.Ю.

(ініціали, прізвище)

Науковий керівник дисертації

(підпис)

Корнева З.М.

(ініціали, прізвище)

РЕФЕРАТ

Магістерська дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків і списку використаних джерел, який налічує 119 позицій, та 2 додатків. Загальний обсяг роботи – 84 сторінки. Обсяг основної частини – 64 сторінки.

Англійська мова є однією з найвідоміших мов світу. Її історія цікава з багатьох причин, включаючи її гнучкість у запозиченнях з інших мов. Запозичення слів з інших мов завжди було одним із важливих засобів поповнення англійського словникового складу. Процес запозичення відіграє значну роль у розвитку спеціальної лексики, оскільки процеси запозичення в сучасну епоху сприяють активному проникненню слів з різних сфер людської діяльності в спеціальні сфери. Відповідно постає нагальна потреба скрупульозного дослідження лінгвістичних особливостей запозичень та їх перекладацьких особливостей.

Актуальність дисертації зумовлена динамікою процесу запозичень, що зростає з кожною хвилиною. Названа проблематика потребує окремого ґрунтовного й комплексного дослідження явища «запозичення», його роль у сучасній англійській науковій мові, також, безпосередньо, роль у галузі хімії та медицини, визначення особливостей асиміляції в системі мови-приймача та окреслення особливостей перекладу англійських запозичень в українській мові.

Об'єктом дослідження є роль і місце запозичень у сучасній англійській науковій мові

Предметом дослідження є іншомовні запозичення в англійській мові та мови-джерела поповнення її словникового складу, а також способи відтворення запозичень в українському перекладі наукової мови(на матеріалі підмов хімії та медицини).

Метою роботи є дослідження ролі і місця запозичень у сучасній англійській науковій мові.

Досягнення поставленої мети вимагає розв'язання таких конкретних завдань:

- 1) дати загальну характеристику поняттю «запозичення»;
- 2) висвітлити особливості асиміляцій запозичень в системі мови – приймача: графічної, морфологічної та фонетичної асиміляції;
- 3) представити основні мови – джерела поповнення словникового складу сучасної англійської наукової мови;
- 4) окремо описати найчастіші запозичення з французької, давньогрецької, латинської та арабської мов;
- 5) представити джерела походження запозичень в підмові хімії та класифікувати їх семантично;
- 6) представити джерела походження запозичень в підмові медицини та класифікувати їх семантично;
- 7) висвітлити особливості інтерпретації англійських запозичень підмов хімії та медицини засобами української мови.

Матеріалом дослідження слугували періодична система хімічних елементів та словник медичних термінів Даві-Елена Шабнера (Medical Terminology: A Short Course: Davi-Ellen Chabner). Загалом проаналізовано 300 лексичних одиниць на мову-джерело поповнення словникового складу сучасної англійської наукової мови на матеріалі підмов хімії та медицини та засоби інтерпретації їх в українську мову.

Наукова новизна праці зумовлена тим, що в ній уперше комплексно розглянуто головні структурно-семантичні й функційно-прагматичні особливості англійських запозичень, детально розглянуто мови-джерела поповнення словникового складу англійської мови та описано способи їх інтерпретації в українській.

Практичне значення полягає в тому, що: по-перше її матеріали, результати та висновки можуть поглибити знання з досліджуваної проблематики, знайти застосування у курсах перекладознавства й лінгвокраїнознавства, під час підготовки й проведення лекційних, практичних і семінарських занять у вишах із

перекладознавства, лексикології, семантики та словотвору сучасної англійської мови, спецкурсів і спецсеминарів із проблем перекладознавства і термінознавства; по-друге праця може бути використаною у викладанні іноземних мов на медичних та хімічних факультетах університету.

Методи дослідження використані як загально-наукові так і спеціальні, а також емпірико-теоретичні методи аналізу й синтезу. Для розкриття сутності поняття «запозичення» та встановлення його основних функції використано метод дедукції, спостереження та метод аналізу. Для з'ясування ролі запозичень у мові в цілому допоміг гіпотетико-дедуктивний метод наукового дослідження. Метод аналізу сприяв знаходженню генетично-етимологічних витоків формування спеціальної лексики. Із-поміж лінгвістичних використано такі методи та прийоми наукового аналізу: метод спостереження і метод суцільної вибірки; *описовий метод* (для інвентаризації, класифікації й інтерпретації емпіричного матеріалу, зокрема для виділення мов-джерел запозичень, опису їх диференційних ознак, класифікації цих одиниць відповідно до їх функціонування); *порівняльний аналіз* перекладів (дав змогу одержати інформацію про корелятивність (співвідносність, відповідність) окремих елементів оригіналу і перекладу (прийоми і способи перекладу); *метод перекладацьких трансформацій* (для визначення особливостей перекладу медичних та хімічних запозичень); *компонентного аналізу* (із метою визначення семантики й усебічного вивчення компонентів значень (сем) спеціальних слів, а також їх аналізу на основі лексикографічних дефініцій); *контекстний аналіз* (дав змогу безпосередньо визначати умови текстового використання мовної одиниці для точного її перекладу); *трансформаційного аналізу* – для виявлення семантичної подібності та відмінності між лексичними одиницями запозичувальної мови та мови-приймача; *зіставний метод* (для виявлення відмінностей (специфіки) й спільних рис у названих терміноодиницях англійської, французької, давньогрецької, латинської, арабської та німецької мов); *функційно-стилістичний метод* (зорієнтований на аналіз функційного аспекту мов, що позичають) і прийом *кількісного аналізу* (спрямований на виявлення

частоти вживання запозичень з латинської, грецької та німецької мов та виявлення частоти вживання трансформацій при їх перекладі).

Ключові слова: запозичення, мова-приймач, медична термінологія, хімічна термінологія, джерела поповнення, словниковий склад, підмова хімії, періодична система хімічних елементів.

ABSTRACT

The master's thesis consists of an introduction, three chapters, conclusions to each of them, general conclusions and a list of used sources, which includes 119 items, and 2 appendix. The total volume of work is 84 pages. The volume of the main part is 64 pages.

English is one of the world's most prominent languages. Its history is interesting for many reasons, including its flexibility in borrowing from other languages, a flexibility that has enriched its vocabulary over the centuries. Borrowing words from other languages has always been one of the important means of replenishing of the English vocabulary. The process of borrowing Englishness plays a significant role in development special vocabulary because processes of borrowing in the modern era promotes the active penetration of words from various fields human activity in special areas. Accordingly, there is an urgent need for a scrupulous study of the linguistic and translational features of such specialized units.

The topicality of the dissertation is determined by the dynamics of the borrowing process, which is growing every minute. The above-mentioned problem requires a separate thorough and comprehensive study of the phenomenon of "borrowing", its role in the modern English scientific language, as well as, directly, its role in the field of chemistry and medicine, the determination of the features of assimilation in the system of the recipient language, and the outline of the features of the translation of English loanwords into the Ukrainian language

The object of the study is the role and place of loanwords in the modern English scientific language.

The subject of the study is foreign loanwords in the English language and the source language of replenishing its vocabulary, as well as methods of reproduction of loanwords in the Ukrainian translation of the scientific language (on the material of chemistry and medicine subtitles).

The purpose of the work is to determined the role and place of borrowings in the modern English language.

Achieving the set goal requires solving the following specific **tasks**:

- 1) to give a general description of the concept of "borrowing";
- 2) highlight the peculiarities of assimilation of borrowings in the language system of the receiver: graphic, morphological and phonetic assimilation;
- 3) to present the main languages - sources of replenishment of the vocabulary of the modern English scientific language;
- 4) separately describe the most frequent borrowings from ancient French, Greek, Latin and Arabic languages;
- 5) to present the sources of origin of borrowings in the context of chemistry and classify them semantically;
- 6) to present the sources of origin of borrowings in the context of medicine and classify them semantically;
- 7) highlight the peculiarities of the interpretation of English loanwords of the sublanguages of chemistry and medicine by the means of the Ukrainian language.

The research material was the periodic table of chemical elements and the dictionary of medical terms by Davi-Ellen Chabner (Medical Terminology: A Short Course: Davi-Ellen Chabner). In total, 300 lexical items per source language were analyzed to supplement the vocabulary of the modern English scientific language based on the material of sub-languages of chemistry and medicine and the means of their interpretation into the Ukrainian language.

The scientific originality of the work is due to the fact that it comprehensively examines the main structural-semantic and functional-pragmatic features of English loanwords for the first time, examines in detail the source languages for replenishing the vocabulary of the English language, and describes the methods of their interpretation in Ukrainian.

The practical significance is : firstly, its materials, results and conclusions can deepen knowledge of the researched issues, find application in translation studies and linguistic and regional studies courses, during the preparation and conduct of lectures,

practical and seminar classes in universities of translation studies, lexicology, semantics and word formation of the modern English language, special courses and special seminars on the problems of translation studies and terminology; secondly, the work can be used in teaching foreign languages at the medical and chemical faculties of the university.

Research **methods** are used both general scientific and special, as well as empirical and theoretical methods of analysis and synthesis. In order to reveal the essence of the concept of "borrowing" and establish its main function, *the method of deduction, observation* and the *method of analysis* were used. The *hypothetical-deductive method* of scientific research helped to clarify the role of loanwords in the language as a whole. *The method of analysis* contributed to finding the genetic and etymological origins of the formation of special vocabulary. Among the linguistic ones, the following methods and techniques of scientific analysis were used: *the method of observation* and the *method of continuous sampling; descriptive method* (for the inventory, classification and interpretation of empirical material, in particular for the selection of language-sources of loanwords, description of their differential features, classification of these units according to their functioning); *comparative analysis of translations* (made it possible to obtain information about the correlation (correlation, correspondence) of individual elements of the original and translation (techniques and methods of translation); *the method of translation transformations* (to determine the peculiarities of the translation of medical and chemical borrowings); component analysis (in order to determine the semantics and comprehensive study of meaning components (sem) of special words, as well as their analysis based on lexicographic definitions); contextual analysis (made it possible to directly determine the conditions of textual use of a linguistic unit for its exact translation); *transformational analysis* - to identify semantic similarities and differences between lexical units of loanwords languages and the recipient language; *comparative method* (to identify differences (specificities) and common features in the named term units of English, French, ancient Greek, Latin, Arabic and German languages); *functional and stylistic method* (oriented to the analysis of the functional aspect of languages, that borrow) and the use of quantitative analysis

(aimed at identifying the frequency of use of borrowings from Latin, Greek, and German languages and identifying the frequency of use of transformations in their translation).

Key words: borrowing, host language, medical terminology, chemical terminology, sources of replenishment, vocabulary, subtext of chemistry, periodic system of chemical elements.

ЗМІСТ

ВСТУП	14
РОЗДІЛ 1. РОЛЬ І МІСЦЕ ЗАПОЗИЧЕНЬ В СИСТЕМІ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ НАУКОВОЇ МОВИ	19
1.1 Загальна характеристика поняття “запозичення”.....	19
1.2 Особливості асиміляцій запозичень в системі мови - приймача	22
1.2.1 Графічна асиміляція.....	26
1.2.2 Фонетична асиміляція.....	27
1.2.3 Морфологічна асиміляція.....	29
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1	32
РОЗДІЛ 2. МОВИ – ДЖЕРЕЛА ПОПОВНЕННЯ СЛОВНИКОВОГО СКЛАДУ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ НАУКОВОЇ МОВИ	33
2.1 Французька мова.....	33
2.2 Латина та давньогрецька мова.....	36
2.3 Арабська мова.....	40
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2	42
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ПЕРЕКЛАДУ ЗАПОЗИЧЕНЬ У ПІДМОВАХ МЕДИЦИНИ ТА ХІМІЇ	43
3.1 Джерела походження та семантична класифікація запозичень в підмові хімії.....	43
3.2 Джерела походження та семантична класифікація запозичень в підмові медицини	48
3.3 Особливості інтерпретації англійських запозичень підмов хімії та медицини засобами української мови.....	55
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3	60
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	64
СЛОВНИКИ	73
ДОДАТОК А	74

ДОДАТОК Б.....	81
-----------------------	-----------

ВСТУП

Іншомовні слова займають більшу частину англійської мови, тому процес запозичення є неперервним. Англійська мова вважається найбагатшою мовою світу, включаючи в себе велику кількість іншомовних слів, які навіть важко підрахувати. Все частіше піднімаються питання мовних запозичень, які в подальшому впливають на різноманітні сфери нашої діяльності. Англійська мова поповнюється протягом багатьох віків та неперервно продовжує свій розвиток. В ній уживаються слова з латинської, французької, німецької, арабської, іспанської, грецької і багатьох інших мов. Іноді дуже важко визначити з якої саме мови походить слово, наприклад слово *figure* могло прийти як напряду з латинської *figura*, так і через французьку *figure*). Саме тому в сучасній англійській науковій мові закономірно засвідчено істотне зростання інтересу до вивчення джерел поповнення її словникового складу, адже тема запозичень є дуже обширною та цікавою у її вивченні, цьому свідчить багата кількість доробків.

Проблемою запозичень у різних мовах почали займатись дуже давно. Карл Великий віддавав розпорядження про створення антології усної німецької поезії та складання граматики рідної мови. У цьому всі напрямки здійснював свою культурну діяльність Храбан Мавр (784-856). Його учень Валахфрід Страбон написав міркування про запозичення слів з однієї мови в іншу. Ще один учень Храбана, автор віршованого перекладу Євангелія Отфрід, залишив цікаві зауваження про відмінності своєї мови («франкської») від латинської та труднощі перекладу[6, с.25].

На нинішньому етапі проблематикою запозичення вже в англійській мові на науковій основі почали найбільш повно та всебічно займатися на початку минулого століття. Це А. Мейє, Бодуен де Куртене (стаття «Про змішаний характер усіх мов 1901 р.), Шухардт (кілька книг, монографій і статей, найвідоміша з яких (*Zur afrikanischen Sprachmischung*)), Вакернагель (*Sprachtaussung und Sprachtauschung Sund*) та багато інших[15, с.75].

Але питання про роль і місце запозичень саме у підмові хімії та медицини сучасної англійської наукової мови досі являється відкритим. Названа проблематика на сучасному етапі потребує постійного й скрупульознішого розгляду, оскільки ще не було проведено окремого ґрунтовного й комплексного дослідження характерних особливостей функціонування та перекладу запозичень у підмовах медицини та хімії та перекладу цих одиниць на українську мову. Це й зумовило вибір і **актуальність** теми нашої роботи як у теоретичному, так і в практичному аспекті.

Мета роботи – дослідження ролі і місця запозичень у сучасній англійській науковій мові.

Досягнення поставленої мети вимагає розв'язання таких конкретних завдань:

- 1) дати загальну характеристику поняттю «запозичення»;
- 2) висвітлити особливості асиміляцій запозичень в системі мови – приймача: графічної, морфологічної та фонетичної асиміляції;
- 3) представити основні мови – джерела поповнення словникового складу сучасної англійської наукової мови;
- 4) окремо описати найчастіші запозичення з французької, давньогрецької, латинської та арабської мов;
- 5) представити джерела походження запозичень в підмові хімії та класифікувати їх семантично;
- 6) представити джерела походження запозичень в підмові медицини та класифікувати їх семантично;
- 7) висвітлити особливості інтерпретації англійських запозичень підмов хімії та медицини засобами української мови.

Матеріалом дослідження слугували періодична система хімічних елементів та словник медичних термінів Даві-Елена Шабнера (Medical

Terminology: A Short Course: Davi-Ellen Chabner). Загалом проаналізовано 300 лексичних одиниць на мову-джерело поповнення словникового складу сучасної англійської наукової мови на матеріалі підмов хімії та медицини та засоби інтерпретації їх в українську мову.

Наукова новизна праці зумовлена тим, що в ній уперше комплексно розглянуто головні структурно-семантичні й функційно-прагматичні особливості англійських запозичень, детально розглянуто мови-джерела поповнення словникового складу англійської мови та описано способи їх інтерпретації в українській.

Практичне значення полягає в тому, що: по-перше її матеріали, результати та висновки можуть поглибити знання з досліджуваної проблематики, знайти застосування у курсах перекладознавства й лінгвокраїнознавства, під час підготовки й проведення лекційних, практичних і семінарських занять у вишах із перекладознавства, лексикології, семантики та словотвору сучасної англійської мови, спецкурсів і спецсемінарів із проблем перекладознавства і термінознавства; по-друге праця може бути використаною у викладанні іноземних мов на медичних та хімічних факультетах університету.

Методи дослідження використані як загально-наукові так і спеціальні, а також емпірико-теоретичні методи аналізу й синтезу. Для розкриття сутності поняття «запозичення» та встановлення його основних функції використано метод дедукції, спостереження та метод аналізу. Для з'ясування ролі запозичень у мові в цілому допоміг гіпотетико-дедуктивний метод наукового дослідження. Метод аналізу сприяв знаходженню генетично-етимологічних витоків формування спеціальної лексики. Із-поміж лінгвістичних використано такі методи та прийоми наукового аналізу: метод спостереження і метод суцільної вибірки; описовий метод (для інвентаризації, класифікації й інтерпретації емпіричного матеріалу, зокрема для виділення мов-джерел запозичень, опису їх диференційних ознак, класифікації цих одиниць відповідно до їх функціонування); порівняльний аналіз перекладів (дав змогу одержати інформацію про корелятивність (співвідносність, відповідність) окремих елементів оригіналу і перекладу (прийоми і способи

перекладу); метод перекладацьких трансформацій (для визначення особливостей перекладу медичних та хімічних запозичень); компонентного аналізу (із метою визначення семантики й усебічного вивчення компонентів значень (сем) спеціальних слів, а також їх аналізу на основі лексикографічних дефініцій); контекстний аналіз (дав змогу безпосередньо визначати умови текстового використання мовної одиниці для точного її перекладу); трансформаційного аналізу – для виявлення семантичної подібності та відмінності між лексичними одиницями запозичувальної мови та мови-приймача; зіставний метод (для виявлення відмінностей (специфіки) й спільних рис у названих терміноодиницях англійської, французької, давньогрецької, латинської, арабської та німецької мов); функційно-стилістичний метод (зорієнтований на аналіз функційного аспекту мов, що позичають) і прийом кількісного аналізу (спрямований на виявлення частоти вживання запозичень з латинської, грецької та німецької мов та виявлення частоти вживання трансформацій при їх перекладі).

Структура й обсяг роботи. Праця складається зі вступу, трьох розділів (із висновками до них), загальних висновків, списку використаних джерел (138 найменувань). Загальний обсяг роботи – 84 сторінки (основного тексту – 64 сторінки).

У вступі обґрунтовано вибір теми дослідження та її актуальність, визначено мету й завдання, встановлено об'єкт, предмет, схарактеризовано матеріал і методи дослідження, подано його наукову новизну, теоретичне значення та практичну цінність, а також наведено відомості про апробацію головних положень магістерської роботи.

У першому розділі «*Роль і місце запозичень в системі сучасної англійської наукової мови*» виконано огляд теоретичного матеріалу для узагальнення поняття «запозичення», його функцій та виявлено низку внутрішньо лінгвістичних та екстралінгвістичних причин його виникнення. Також надано повну класифікацію процесу асиміляції запозичень в системі мови – приймача. Окремо висвітлено три типи асиміляцій в мові та обширно охарактеризовано кожен з них.

Другий розділ «*Мови – джерела поповнення словникового складу сучасної англійської наукової мови*» присвячено способам розвитку мови тобто поповненню його словникового складу новими лексичними одиницями. Обширно описано кожну з мов-джерел запозичень на різних етапах її втілення в мову-приймача. Також для наочності надано перелік запозичених слів з різних мов та історія їх походження.

Третій розділ «*Аналіз особливостей функціонування та перекладу запозичень у підмовах медицини та хімії*» присвячений аналізу мов-джерел поповнення словникового складу сучасної англійської наукової мови на метаріалі хімії та медицини. Представлено джерела походження запозичень в підмові хімії і медицини та класифіковано їх семантично і висвітлено особливості інтерпретації англійських запозичень підмов хімії та медицини засобами української мови.

У загальних висновках викладено основні результати виконаного дослідження, сформульовано висновки й окреслено перспективи подальшого опрацювання зазначеної проблеми.

РОЗДІЛ 1

РОЛЬ І МІСЦЕ ЗАПОЗИЧЕНЬ В СИСТЕМІ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ НАУКОВОЇ МОВИ

1.1 Загальна характеристика поняття «запозичення»

Запозиченням це процес, зумовлений виникнення і закріпленням у мові іншомовного елемента. Невід’ємна частина мовної функції та історичних змін, одне з основних джерел додаткової лексики; це також зріла частина мови, складова одиниця її лексичного багатства, джерело нових коренів, словотвірних елементів і точних термінів. Одним із найважливіших факторів розвитку мови є запозичення, тому що саме воно лежить в основі мовної діяльності. Наслідком запозичення одними індивідуумами в іншу є звукова та формальна одноманітність в межах однієї мови. Цим і зумовлюється запозичення складових частин лексики з однієї мови в іншу – взаємодією їх носіїв. Кількість запозичених елементів в усіх мовах є дуже великою внаслідок такого процесу як асиміляція, через що встановити походження слова та підрахувати точну кількість запозичень майже неможливо [78, с.35].

Кожна мова має такі шари: слова, що є спільними для групи та підгрупи родинних мов; : слова, властиві всім мовам однієї сім’ї; слова, що споконвічні для кожної конкретної мови та запозичені слова. В англійській можна це показати таким чином:

- індоевропейська група слів, що є загальними для більшості мов (*mother, brother, daughter, wolf, meat, hear, hundred, be, stand*);

- група німецьких слів: *bear, finger, say, see, white, winter*;

- група західнонімецьких слів: *age, ask, give, love, south*;

- група власне англійських слів (англо-саксонські слова): *lady, lord, boy, girl*;

- слова із споріднених мов: *knight, low, flat, fellow, sale* (з давньоскандинавська), *rummer, napper, fitter* (голландська);

- слова іншої мовної системи: *judo, samurai, sumo* (японська), *xylophone, epoch, echo* (грецька).

Було представлено класифікація складу слів англійської мови. Але її не зовсім можна назвати однозначно правильною. Наприклад, слова, прийняті для індоєвропейських, цілком можуть бути перейняті з інших промов, адже з найдавніших часів між народами існували торгівельні та багато інших відносин. Слова, що повністю асимільовані мовою та перейняті з найдавніших часів вже не можна сприймають за іноземні.

Встановити мову-джерело поповнення слова може скласти труднощі. (*abscess – abscessus*(лат.);*abscess*(грец.). Ще однією складністю виступає розрізнення термінів «похідне слово» та «мова-джерело запозичення».

У багатьох словах запозичення відбувається у декілька етапів (наприклад, слово *autism* прийшло в англійську з німецького *Autismus*, придумане швейцарським психіатром Ойгеном Блейлером, через давньогрецьку *αὐτός* (*autos*, "я") + *-ισμός* (*-ismós*, "-ізм").

Вивченням причин запозичення іншомовних слів займалися багато лінгвістів ще на початку ХХ ст. Але без чіткої диференціації мовних і зовнішніх, немовних, причин. Так, у роботі Л. П. Крисіна [4, с. 12] вказується, що Е. Ріхтер основною причиною запозичення слів вважає необхідність у найменуванні речей та понять. Перераховуються й інші причини, різні за своїм характером - мовні, соціальні, психічні, естетичні і т. п., потреба в нових мовних формах, потреба у розчленуванні понять, у різноманітності засобів та їх повноті, у стислості та ясності, у зручності та т. д. Сам процес мовного запозичення розглядався їм у нерозривному зв'язку з культурними та іншими контактами двох різних мовних товариств, і як частину та результат таких контактів.

Викликати цей процес можуть дуже багато причин, таких як: військово-політична залежність, інтенсивні мовні контакти, пов'язані з переселенням чи географічним сусідством; поширення релігії та культури або високий рівень

технічної цивілізації, властивий іншій мовній спільності; тривала цілеспрямована мовна політика одного регіону щодо іншого[15, с.88].

Отже, мотиви для запозичення бувають різноманітні, але властиві усім мовам; серед них: внутрішньо лінгвістичні та екстралінгвістичні. До внутрішньо лінгвістичних відносять такі:

1) Найдавніша причина запозичення – це потреба найменувати об'єкт чи явище, через відсутність назви явища, позначеному в основі мови-приймача). Також ця причина є основною; у мову входить нова назва разом із фізичним явищем разом(*bistro, gondola, elephant*);

2) необхідність найменувати об'єкт чи явище через відсутність точної назви. (латинське *effluvium* має не тільки англійську дефініцію *exhalation, emanation* «видихання, виділення», а й конотативну «що означає неприємний запах» [20; с.29]

До екстралінгвістичних причин відносяться:

1) соціально-психологічна: виражає конотації, якими не може володіти підходяща одиниця мови-приймача; наприклад, (французьке слово *boutique* «магазин з дорогими товарами у центрі міста» та латинське *emporium* «торговий центр» використовуються не тільки, щоб урізноманітнити слово *shop* та уточнити який саме, але і для уточнення престижності місця продажу речей) 20; с.30].

2) процес глобалізації, тобто активізація міжнародних зв'язків, що спричинений міжмовною комунікацією людей. Через один народ передається значення слова в іншій і мова змінюється та деформується[19, с.35].

Найважливішим спонукальним мотивом, що веде до появи запозичень, є усвідомлення мови – приймача те що, інша мова може принести цінності, досягнення чи стиль життя, які викликають визнання. Іншими словами, інша мовна спільність сприймається як прогресивніша.

Запозичення впливають на кожну мову зовсім по різному. Деякі наукові мови не зазнали такого впливу, що досить сильно позначився на їх словниковому складі. Але в інших мовах, в яких відбувалося запозичення в різні епохи історії, вудбувся настільки сильний вплив на словниковий склад, що навіть такі службові

слова, як прийменники, займенники були витіснені запозиченими службовими словами. Оскільки запозичення як процес притаманні для кожного словникового складу мови, а для англійської особливо, то ця тема завжди буде важливою і актуальною. Явище запозичення дуже впливає на мову та викликає у ній серйозні зміни. В мовах з'являються чужі елементи – слова та інколи їх частини. Вони здебільшого збагачують її базу на лексичному та морфологічному рівнях. Цей процес спричиняє виникненню слів-гібридів, у яких частина є запозиченою, а інша частина вже давно в ній існує. Наприклад (*artless* – корінь *art-* є запозиченим, *dislike* – запозичений суфікс *-like*). У результаті цього також з'являються варваризми та екзотизми. Що слугує виникненню змішаних мов та появи міжнародних та псевдоінтернаціональних слів. Виникнення слів дублетів(слова з ідентичним походженням) в мові є результатом її особливого розвитку.

Дублети - лексичні одиниці та групи одиниць, однакових або близьких за значенням, пов'язаних з однією і тією ж основою, що виробляє етимологічно, але в процесі еволюційного розвитку мови диференційованих семантично і/або стилістично. Латинська мова – це основне джерело походження слів-дублетів. Слова з латинської приходять безпосередньо через французьку: (*canal* - *channel*, *major* - *mayor*, *liquor* - *liqueur*, *fact* – *feat*). Також багато дублетів з'являються через діалекти іншої мови (*assay* - *essay* (з різних діалектів французької) або з однієї мови але різняться періодами часу (*dish* - рано, *disk* - пізно з латинської).

Роль мовного запозичення у формуванні та розвитку англійської мови позначена тим, що процес запозичення дає перспективу та можливість розвитку самої мови у процесі «нарощування» словникового запасу та зв'язку його на міжнародній арені з іншими мовами.

1.2 Особливості асиміляцій запозичень в системі мови – приймача

Тема запозичень є особливо актуальною тим, хто вивчає англійську мову, вона завжди буде цікава і, завдяки незліченній кількості матеріалу для розгляду та дослідження, постійно породжуватиме нові теми для суперечок та дискусій. Але

навіть перед науковцями, які працюють у галузі лексикології, є багато проблем, які необхідно вирішити. Вчених особливо цікавить не тільки те, звідки і чому походить запозичене слово, але й те, як воно асимілюється в мові, як воно підпорядковується своєму граматичному порядку і фонетичним нормам, як воно змінює своє значення і які зміни в його зовнішньому вигляді викликані в словниковий склад мови, якою він прийнятий. Після входження до мови запозичення піддається процесу **асиміляції** - адаптації слова до іншої мовної системи, що виражається в зміні вимови, написання слова, зміні його граматичних властивостей відповідно до правил мови - приймача і часто – зміні семантики. [15, с.203] Семантичні зміни є найбільш цікавими, оскільки вони можуть бути дуже суттєвими, але не помітними без глибокого етимологічного дослідження.

Однією з таких змін, що відбуваються зі словом у процесі його запозичення іншою мовою та функціонування в ній, є демотивація, внаслідок якої утруднюється морфемний аналіз слова. Наприклад, такі слова як *gladiator*, *nostalgia* сприймаються як невмотивовані. Однак у мові-джерелі у них виділяється кілька значних елементів: *gladiator* (грец.) – від *gladius* «меч»; *nostalgia* (грец.) – від *nostos* «повернення додому» та *algia* «страждання»; *paradise* (лат.) - від *peri*-«навколо» і *teichos* «стіна» [4,с.35]. Запозичене з німецької мови слово *Fuehrer* утворено від дієслова за допомогою суфікса *-er* та має первісне значення «вождь, керівник». Однак до англійської мови воно прийшло під час Другої світової війни як епітет, що відноситься до Гітлера, і є таким чином, невмотивованим [17,с.119].

Значення запозиченого слова в мові - приймача, може розширюватися або звужуватися. Розширення значення пов'язане з метафоричним переносом імені в інший денотат, заснованому на подібності предметів. Так, слово *volcano* походить з імені римського бога вогню та металу Вулкану [4;с.36]; запозичене з німецької мови слово *flak* спочатку мало тільки значення «зенітна гармата», в англійській вона набула значення «зенітний вогонь», «опозиція, опір», а в американському варіанті англійської «словесний вогонь, лайка». Також при розширенні значення слово може набувати нових конотативних значень, наприклад, слово *ersatz*

«заміна, сурогат» набуло зневажливого відтінку «низької якості, підроблений», відсутній у німецькій мові.

Протилежна тенденція – звуження значення – призводить до зменшення кола денотатів, позначеного словом, у результаті чого слово входить в особливий розряд і стає стилістично маркованим таким чином, що у німецькій мові стає багато значень слово *ansatz* («насадка; осад; освіта; початок, основа; схильність») в англійській мові може використовуватися лише як науковий термін «Підхід до вирішення задачі»[17, с.120]. Латинське *velum* «завіса, вуаль, покривало» в англійській мові згодом втратило значення і зараз вживається як науковий термін «м'яке небо».

Іноді мова-реципієнт використовує похідне значення слова частіше, ніж основне, наприклад, *claim* використовується частіше в значенні «стверджувати», а не «претендувати», *issue* – «питання», а не «випуск», *source* – «джерело інформації», а не «джерело» [4; с.37].

Визначити запозичені частини в мові не є дуже важким процесом, тим паче, якщо слово ще не засвоїлося в мові. Однак у деяких випадках можуть виникнути труднощі це зробити, що спричинюється найстарішими запозиченнями. Асиміляція відбувається поступово, внаслідок чого слова знаходяться на різних його етапах. Тому їх можна віднести до різних категорій, відповідно до такої класифікації:

1) повністю асимільовані слова – відповідні всім фонетичним, морфологічним, орфографічним нормам запозиченої мови, які не сприймаються як іншомовні. У цю групу входять найбільш старі запозичення (*take* - зі старонорвезького, *face* – з старофранцузького, *wall*, *mint* - з латинського). Похідні слова, що відносяться до цієї групи, видають своє іншомовне походження наявністю певних афіксів, що приєднуються як до англійських, так і до запозичених коренів

2) частково асимільовані слова:

- не асимільовані графічно (зустрічаються в англійській частіше, ніж в

інших мовах): слова з невимовним приголосним на кінці (ballet, buffet, corps); слова із діакритичним знаком (café, cliché); слова з диграфами (bouquet, brioche, pointes); слова з подвоєнням приголосних: bb – lobby (лат.), hobby (фр.); cc – accurate (лат.), pccant (лат.); ff – muffin (нім.), differ (лат.); ll – gallant (фр.), Pillar (лат.); mm – gummer (гол.), rommel (фр.); nn – annual (лат.), dinner (фр.); pp – puppy (фр.), napper (гол.), rr – current (лат.), terrene (лат.); ss – asset (лат.), success (лат.); tt – etiquette (фр.), butter(Лат.); [23, с. 16].

- не асимільовані фонетично. В англійській мові фонетичні критерії іншомовності такі:

1) звуки [v], [dʒ], [z] у початковій позиції (vacuum (з лат.), valley (з фр.), voivode (з рос.); gem (з лат.), jewel (зі старофр.); genre, gendarme (з фр.);

2) літери j, x, z на початку слова (Jewel, xylophone, zebra);

3) поєднання ph, kh, eau в корені слова (philology, khaki, beau);

4) читання літери x як [gz] чи [z], на відміну англійських слів, де x читається як [ks] (exist (лат.), xylophone (грец.), але: six);

5) читання поєднання ch як [ʃ] або [k], в той час як в англійських словах воно читається як [tʃ] (machine, parachute (фр.), chemist, echo (грец.), але: child, chair);

б) чергування звуків у однокорінних словах:

[v] – [p] – [t]: receive – reception – receipt;

[ai] - [i]: provide - provident;

[z] - [ʒ]: visible - vision;

7) початкове поєднання sk (sky, skirt (сканд.)).

- не асимільовані граматично. Іншомовність слів проявляється через неповну включеність їх у граматичну систему мови - приймача.

Такі слова зберігають оригінальну форму множини (*bacterium* - *bacteria*, *bacillus* - *bacilli*, *formula* – *formulae*, *crisis* – *crises*, *index* – *indices*), або мають паралельні форми (*formulas*), які можуть бути різними семантично (*bandit* – *bandits/banditti*: друге означає романтичних розбійників в опереті або казці). Широковживані слова, однак, мають лише англійську форму (*villas*, *spectators*, *circuses*).

- не асимільовані семантично, тому що вони позначають поняття пов'язані з іншими країнами і не мають еквівалента у мові-приймача (слова-реалії, або екзотизми: *rajah*, *toreador*, *sherbet*, *rickshaw*);

3) повністю не асимільовані слова, чи варваризми (*ciao*, *adlibitum*, *per capita*)[1, с.256].

Запозичення можуть еволюціонувати в новій мові на графічному, фонетичному, граматичному та семантичному рівнях в співвідносності з законом української мови. Процес засвоєння нових слів має важливий соціолінгвістичний аспект, характерний для засвоєння іншомовної лексики різних соціальні групи; фонетика та образне розуміння мають вирішальне значення для успіху подальшої асиміляції з метою втрати запозиченим словом свого первісного іншомовного виду.

1.2.1 Графічна асиміляція

Графічна асиміляція – це запозичення графічних та літерних позначень, та розділових знаків у процесі міжмовного запозичення. Насправді слова, запозичені з різних мов, які користуються різними алфавітами, поступово піддаються графіко-алфавітної асиміляції.

При повній графічній асиміляції в деяких запозиченнях відбувається заміна графеми *k* на графему *c*, що супроводжується відпаданням закінчень, заміною кореневих голосних і подвоєнням приголосних: *karoton* – *carrot*, *caulis* – *kale*,

kranbeere – cranberry. Триграф sch перетворюється на диграфи sh, sc, ch: schrempen → shrimp, schonbrot → scone, pesche → peach.

Повна графічна асиміляція веде до того що, у словах латинського походження диграфи um, us, is замінюються на -e: vegetables → vegetable, pastillus → pastille, pomumgranatum → pomegranate.

Іноді ці диграфи повністю відпадають: porcus → pork, lardum → lard, crispus → crisp.

Часткову графічну асиміляцію зазнали запозичення французького та німецького походження. Про часткову графічну асиміляцію галицизмів свідчать специфічні для французької мови диграф -se і триграф -gue: quince, meringue. Німецькі запозичення, потрапивши в англійську мову, стали писатися з малих літер, хоча загалом вони зберегли своє оригінальне написання: schnitzel, kohlrabi, torte [98, с.11].

1.2.2 Фонетична асиміляція

Як нам відомо, запозичене слово може внести в мову – приймача невідомі їй фонемі. Під впливом фонетичного втручання ці іншомовні звуки змінюються відповідно до фонологічної системи та фонетичних законів мови, що запозичує. Не існуюча в мові-реципієнті стороння фонема з іншої мови замінюється найближчим до неї за звучанням фонетичним еквівалентом мови, що запозичує. Цей процес називається адаптацією, або фонетичною заміною [8, с.85]. На наступному етапі іншомовні фонетичні зразки зазнають процесу акомодатії. Тобто запозичені слова, що не відповідають фонетичним формам мови-реципієнта, уподібнюються до фонологічних поєднань мови, використовуючи її внутрішньомовні можливості. Зазвичай це відбувається за допомогою фонетичної асиміляції певних фонем, що відповідають структурі мови, що запозичує.

Скорочення голосної у середині слова ми спостерігаємо у пам'ятниках середньоанглійського періоду:

sustnance, замість *sustenance*;

commad - ment, замість *commandement*;

constable замість *conestable*;

pel - rimage замість *rolirimage*; [2, с.58]

Голосні або поєднання голосних, що спочатку наголошені, скорочуються, у випадку переносу на попередній їм склад:

pultis - зі старофранцузького *pulettis*, у новоанглійській - *porltry*

mercle - з французького – *miracle*

Синкопе (скорочення наголошених та ненаголошених складів у середині слова) зазнали ненаголошених складів в окремих французьких словах, що були запозичені у період Новоанглії:

Capitaine – captan; chempinee – chimney.

Короткі французькі голосні **а, е**, в англійській мові подовжуються в двоскладних словах в першому складі або перед двома приголосними, а також перед *st*. Приклади:

ache, blame, date, robe, cote, haste, beste, table, feble, coste.

Це стосується і французьких ненаголошених голосних, які потрапили під наголос в англійській мові:

Basin, bacoun.

Наголошені голосні першого складу залишаються короткими в словах:

Baron, muton, pleasaunt, palais, maner, profit, forest.

1.2.3 Морфологічна асиміляція

Морфологічна асиміляція полягає насамперед у перебудові морфемної структури слова. Слово *formula* в латинській мові має триморфемну структуру: корінь *form-*, суфікс із зменшувальним значенням *-ul-* та словозміну. В англійській мові це слово представляє собою нерозчленоване одноморфемне утворення. Як правило, морфологічно складне запозичене слово при переході в нову мову піддається спрощенню і сприймається у цій мові як просте і непохідне. У зв'язку з цим можна говорити про асиміляцію на парадигматичному рівні: набір із 10 форм латинського слова (*formula, formulae, formulae, formulam, formulā, formulae, formularum, formulis, formulas, formulis*), якими виражаються граматичні категорії роду, числа та відмінка, замінюється набагато більш обмеженою парадигмою форм англійського слова, в якій знаходить вираз категорії, числа, та, з певними обмеженнями, відмінка (*formula, formulas/ae, formula's, formulas'*). Таким чином, можна відмітити втрату категорії роду та відмінка. Подібним чином морфологічна асиміляція може торкатися й інших граматичних категорій при запозиченні слів, що належать до різних частин мови.

В епоху Відродження англійська мова активно запозичує слова з таких важливих галузей, як теологія, медицина, література. З'являється окремий Третій пласт латинських запозичень. В ньому існує величезна кількість дієслів та прикметників, але на диво небагато іменників (чого не можна сказати про два інші пласти латинських слів, що потрапили до словникового складу раніше, у середньоанглійський період). Більшість цих запозичень з латині можна розділити за морфологічним показниками. Подана нижче класифікація латинських запозичень даного періоду заснована саме на цьому морфологічному принципі.

Прикметники:

а) провідні походження від латинських прикметників:

- за словотворчими афіксами:

на – al (*dental, manual, neutral* від лат. *dentalis, manualis, neutralis* – зубний, ручний, нейтральний); на – ar (*lunar, solar* від лат. *lunaris, solaris* – місячний, сонячний);

на – id (*gelid, morbid* від лат. *gelidus, morbidus* – крижаний, болючий);

на – ous (*continuous, tremendous* від лат. *continuus, tremendus* – тривалий, величезний);

форми порівняльного ступеня прикметників (*inferior, exterior,*

interior, major, minor пор. ст. від латів. *inferus, exterus, inter, magnus, minus* – зовнішній, внутрішній, низький, великий, невеликий);

б) провідні походження від латинських дієприкметників:

- від латинських основ дієприкметників теперішнього часу:

на – ant (*fragrant* від лат. прич. *fragrant(em)*, дієслово *fragrare* – пахощі);

на – ent (*absent* від лат. прич. *absent(em)*, дієслово *abesse* – відсутні);

від латинських основ дієприкметників минулого часу на – ate, – ute, – t

(*desolate, correct, separate* від лат. прич. *desolat(us), correct(us), separat(us)*

дієслів *desolare, corrigere, separare* – залишати, виправляти, розділяти).

Дієслова:

а) від основ дієприкметників минулого часу дієслів:

-від основи на – at дієслів 1 відмінювання (*to decorate, to indicate* від лат. *decorat(us), indicat(us)* дієслів *decorare, indicare* – прикрашати, вказувати);

-від основи на – ut дієслів 2 і 3 відмінювання (*to contribute, to distribute* від лат. прич. *contribut(us), distribut(us)* дієслів *contribuere, distribuere* – додавати, розподіляти);

-від основи на – t дієслів 3 відмінювання (*to protect, to connect* від лат. *protect(us), connect(us)*, дієслів *protegere, connectere* – захищати, з'єднувати);

-від основи теперішнього часу дієслів на – el (*to expel, to repel* від лат. *expellere, repellere* – виганяти, відхиляти); на –de (*to confide, to divide* від лат. *confidere, dividere* – вірити, розділяти); на –end (*to comprehend* від лат. *comprehendere* – осягати); на –mit (*to omit, to permit* від лат. *omittere, permittere* – упускати, дозволяти); на –duce (*to produce, to reduce* від лат. *producere, reducere* – виробляти, відступати);

У сучасному мовознавстві асиміляцію розглядають як комплексний процес, що охоплює всі аспекти функціонування та розвитку слова в мові, в результаті якого перетворюються фонетична, граматична та лексична сторони слова, і лише їхня сукупність може бути достатнім критерієм повної асиміляції запозиченого слова.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

В першому розділі окреслюється загальна характеристика поняття «запозичення». Надається повна класифікація запозичень та перераховуються основні причини виникнення запозичень в англійській мові. Також, охарактеризовується роль мовного запозичення у формуванні та розвитку англійської мови. Завдяки першому розділу стає відомо основні теоретичні відомості про «запозичення» та його суть в мові-приймачі. Окреслено процес мовної асиміляції, який відбувається поступово, внаслідок чого слова знаходяться на різних його етапах і відносяться до різних категорій відповідно до класифікації: повністю асимільовані слова, частково асимільовані та не асимільовані. Частково асимільовані слова тобто не асимільовані: графічно, семантично, фонетично, граматично.

Також охарактеризовано повністю асимільовані запозичення. Надано приклади графічної асиміляції: *schrempen* → *shrimp*, *schonbrot* → *scone*, *pesche* → *peach*; фонетичної асиміляції: *constable* замість *conestable*; морфологічної асиміляції: *gelid*, *morbid* від лат. *gelidus*, *morbidus* – крижаний, болючий і тд.

Перший розділ було присвячено теоретичному обґрунтуванню поняття «запозичення» та відображення їх асиміляції.

РОЗДІЛ 2. МОВИ – ДЖЕРЕЛА ПОПОВНЕННЯ СЛОВНИКОВОГО СКЛАДУ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ НАУКОВОЇ МОВИ

2.1 Французька мова

Мова – особливий організм, що постійно формується. Вона розвивається завдяки поповненню її словникового складу. А поповнити словниковий склад можуть тільки нові лексичні одиниці.

Англійський вокабуляр містить до 70% запозиченої лексики і близько 30% – споконвічної, що є його особливістю. За рік може з'явитися десь 800 нових слів. Насьогодні дуже велика кількість слів сприймається лінгвістами в сучасній мові англійською, незважаючи на те, що похідною мовою може бути зовсім інша. Але якщо простежити походження слова, то вияляється, що воно може бути зовсім не англійське. Часто германські мови представляють старий фонд англійської, тому можна знайти схожість між їхньою лексикою: наприклад будинок, нім. *Haus*, голл. *huis*, швед. *hus*; англ. *day* день, нім. *Tag*, гол. *dag*.

Англійська мова стала запозичувати французькі слова приблизно у XI ст. Французькі запозичення охоплюють різні семантичні галузі англійського словникового складу. У сфері адміністративної лексики з'являються слова, які стосуються сфери державного устрою та управління: *state*, *government*, *country*, *nation*, *parliament*. Слова, що відображали феодальні відносини, в сучасній англійській мові існують як історичні терміни та як активні елементи словника: *peasant* селянин, *servant* слуга, *prince* принц, *duke* герцог, *honor* честь, *glory* слава, *noble* благородний [10, с.77].

Усі французькі запозичення можна поділити на кілька періодів. Перший період – це період норманського завоювання. Він був найтривалішим, вплинув на словниковий склад англійської мови і підготував ґрунт для подальших запозичень із французької мови.

Другий період – це епоха Відродження. У цей час кількість слів, запозичених із французької, перестала бути значною. Найчастіше це слова, що виражають поняття, пов'язані з торгівлею, мистецтвом, політикою.

Третій період – епоха Просвітництва. Через активну взаємодію між Англією та Францією в усіх сферах.

Слова, що потрапили в англійську через французьку під час завоювання норманами можуть складати дуже великий відсоток запозичень у сучасній англійській науковій мові. Протягом середньоанглійського періоду англійська мова запозичила понад 10000 французьких слів. Близько 75% цих слів збереглися у словниковому складі сучасної англійської. Не слід думати, що всі ці слова проникли в англійську одразу, в результаті норманського завоювання. Основна маса слів була запозичена не в XI ст., а у XII—XIII ст. Деякі вчені припускають, що основна маса французьких запозичень проникла в англійську мову в той період, коли англійська стала витіснити французьку з усіх областей суспільного життя англійського народу. У період між 1250 та 1400 рр., тобто тоді, коли цей процес відновлення англійської мови у правах офіційної мови держави протікав особливо бурхливо, близько 40% французьких слів були асимільовані англійською мовою[110, с.47].

Отже, в цей період часу в Англії існувала свого роду двомовність: поряд із загальнонародною англійською мовою, мовою всього англійського народу, існувала і французька мова, як мова норманських завойовників. Англійські феодали, залучені Вільгельмом до управління країною, змушені були користуватися французькою мовою як державною.

Запозичені французькі слова цього періоду можна класифікувати за певними сферами вживання. Це, здебільшого, слова, що виражають поняття, пов'язані з управлінням державою, як наприклад: *government, royal, condemn, judge, sentence, court, justice, acquit, prince*.

1. Слова виражають поняття, пов'язані з армією та військовим побутом, наприклад: *army, regiment, siege (осада), banner, victory, mail (кольчуга)*.

2. Слова, що виражають поняття, пов'язані з наукою, мистецтвом: art, college, doctor, experiment, medicine, science.
3. Слова, пов'язані з торгівлею та іншими видами діяльності товариства: money, benefit, merchant, profit, purchase, sum, value, profession.
4. Слова, що виражають загальні поняття: despair, imagination, mention, spirit, instance.
5. Слова, пов'язані з побутом, звичаями та смаками аристократії: pleasure, leisure, ease, fashion, present, feast, dainty.

Епоха Відродження. У XVI столітті англійські аристократи, вчені та моряки почали активно досліджувати Європу та виїжджати за межі своєї країни. Їхні подорожі позначилися мовою. З інших країн вони приїжджали не лише з новими враженнями, а й із оновленою лексикою. Іншомовними словами поповнилася сфера мистецтва та географії. Інтенсивне дослідження Франції призвело до значного збагачення англійської.

Таблиця 2.1 – 1 Відродження

Франція	Англія	Переклад
Explorer	Explore	Досліджувати, вивчати
Réécrire	Rewrite	Переписувати

На цьому етапі у мові спостерігається багатозначність. Одне запозичення використовується для позначення одночасно кількох понять. Зовні слово перетворюється не так помітно, як раніше.

Епоха Просвітництва. У XVIII столітті між Англією та Францією спостерігалася активна взаємодія у всіх галузях. Технічний прогрес, наукові здобутки, політичні події, культурні відкриття – все це позначилося мовою. В англійську запозичувалися французькі слова, що відбивають нові реалії. Лексичний фонд розширюється з допомогою зростання країни. Але предмети, похідні з Франції, називалися у Королівстві інакше.

Таблиця 2.1 – 2 Просвітництво

Франція	Англія	Переклад
Carabine	Carbine	Карабін
Naturel	Natural	Природний
Passeport	Passport	Паспорт

Активні зв'язки в усіх напрямках розвиваються між країнами і досі. Одні й ті самі явища мови у Франції та Англії вимовляються і пишуться по-різному. Найчастіше зберігається лише корінь слова. У результаті англійська за кілька століть отримала безліч французьких слів у їхньому дзеркальному варіанті.

2.2. Латинська та давньогрецька мова

Зазвичай процес запозичення здійснюється з більш старшої та поширеної мови до молодшої. Саме тому слова, запозичені з латині, можна зустріти практично у всіх мовах світу.

Більшість латинських запозичень в англійській мові відбувається у період XV-XVI ст., епоху Відродження в Англії. В англійській мові з'являються слова в галузі медицини, теології, права, політики, технічні терміни та ін: *liberal* (від лат. *liberalis*); *nature* (від латів. *natura*); *copula* (від латів. *copulare*); *to observe* (від латів. *observare*); *nation* (від латів. *natio*); *select, selection* (від латів. *selectio*) [44, с.89].

Більшу частину запозичень епохи Відродження можна впізнати за морфологічними ознаками:

- дієслова, що мають в інфінітиві суфікс **-ate**, утворені від минулого часу латинських дієслів I дієвідміни, як *separate, translate, meditate, exaggerate*;
- дієслова, що мають в інфінітиві суфікс **-ute**, що походять від основи дієприкметника минулого часу групи латинських дієслів III дієвідміни, як *prosecute, execute*;

- прикметники, утворені від латинських дієприкметників теперішнього часу з суфіксом **-ant** і **-ent**, наприклад, *evident, transparent, patient, apparent, obedient*.

У наступні століття (XVII-XVIII) були запозичені звані «вчені слова», нерідко зберігають особливості морфологічного характеру латинських слів, як, наприклад, *inertia, radius, curriculum, dátum, vacuum*.

Внаслідок впливу латини на англійську мову в її словниковому складі відбулася низка істотних змін:

1. В англійській мові з'явилося багато словникових одиниць з латинської та грецької мов (грецькі слова переважно запозичені через латинську мову). Це відіграє важливу роль у дослідженні, оскільки знання найпоширеніших коренів грецького та латинського походження допомагає краще розуміти запозичені слова. Знайомство з семантикою найбільш уживаних грецьких і латинських коренів необхідне для правильної вимови та написання поширених термінів і загальноживаних слів. Наприклад, у сучасних англійських словах використовуються корені грецького та латинського походження:

audio (лат. *audire* - слухати) у словах *auditorium, audience, audible, inaudible*;

centum (лат. сто) - *cent, century, centenary* сторічна річниця;

Centigrade (стоградусна температурна шкала Цельсія), *circus* (лат. коло або цирк) - *circle, circulate, circular, circus*;

civilis (лат. громадянський, громадський, державний) - *civil, civilian, civilisation*;

lingua (лат. мова, мова) - *linguistics, linguist, linguaphone*;

porto (лат. носити, доставляти) - *transport, porter, portable, export, import*;

video (лат. бачити) і *visus* (лат. зір; або вид, видовище) - *visible, visibility, vision, revise, revision, supervise, visual aids, television, intervision*.

2. В англійській з'явилися іншомовні словотвірні елементи. Як правило, афікси не запозичуються окремо, а виокремлюються з потоку запозичених слів, приєднуючись потім до споконвічних основ і створюючи разом з ним

новоутворення. В англійській мові багато латинських афіксів: **re-**, **counter-**, **ex-**, **-ous**, **-tion**, **-ate**, **-ute** та ін [17, с.79].

3. Під впливом запозичень багато споконвічних англійських слів перестали вживатися або взагалі змінили своє значення. Наприклад, замість давньоанглійських слів, що виражали відповідні поняття запозичені через французьку мову – латинські слова *army* (від *armare*), *fort* (від *fortis*).

4. З'явилося багато різностильових синонімів. Так, поряд із споконвічно англійським *man* (людина чи чоловік) у сучасній мові використовуються нейтральні слова *person* (від лат. *persona* - особистість), *human* (від лат. *humanus* - людський) *individual* (від лат. *Individuum* - особина, окремий організм).

5. Однією з наслідків запозичення стало виникнення етимологічних дублетів. Більшість існуючих нині етимологічних дублетів – латинського походження. Справа в тому, що в процесі запозичень слів однією мовою з іншої інколи трапляються випадки, коли одне й те саме слово запозичується двічі. Це можливо при тривалих історико-культурних зв'язках між народами, мови яких приходять у зіткнення, що і помітно через вплив латинської мови на англійську. Багато латинських слів з'явилися в англійській мові двічі: один раз з французької мови, інший раз, безпосередньо, з латинської. Друге запозичення зазвичай відділено від першого значним проміжком часу, тому запозичене слово розглядається як нове. З'явилися етимологічні франко-латинські дублети. Наприклад, через проникнення в різний час в англійську мову через французьку латинську мову *corpus* «тіло» з'явилися етимологічні дублети *corps* «корпус» і *corpse* «труп»[44, с.103].

6. У результаті запозичення англійська мова збагатилася міжнародними словами, які зустрічаються у багатьох інших мовах незначними фонетичними відмінностями. Вони пов'язані з особливостями вимови кожної мови. Наприклад, з англійських міжнародних слів, що запозичені з латинської можна згадати слова *obligation*, *constitution*, *alibi*, *laboratory*, *radius* тощо. Міжнародні слова є видом етимологічних дублетів, що у багатьох випадках є похідними від латинських коренів.

7. З'явилося багато слів, вимова та написання яких не відповідає нормам англійської мови та які мають граматичні особливості. До латинських запозичень, що не повністю асимілювалися в мові, відносяться наприклад, *series* (множина - *series*), *dátum* (множина - *data*), *criterion* (множина - *criteria*), *phenomenon* (множина - *phenomena*) [44, с.110].

Врешті-решт, в сучасній англійській мові є й такі запозичення, які пністю зберегли свій латинський образ та не зазнали мовної асиміляції та навряд зіштовхнуться із цим у майбутньому. Ці слова та висловлювання використовуються у мові як цитати з латинської мови. Сфера їх вживання дуже обмежена: вони зазвичай використовуються у науковій прозі, у ділових документах, у риториці. До цих запозичень відносяться такі висловлювання, як: *alma mater* (університет у жартівливому, ласкавому значенні), *bona fide* («з доброї волі»), *ex officio* (за посадою), *conditio sine qua non* (неодмінна умова) і т.д.

Можна говорити і про такі наслідки латинських запозичень. Сучасна англійська мова за своїм ладом є аналітичною, має граматичний лад, при якому зв'язок слів у реченні виражається порядком слів і через службові слова. Давньоанглійська мова була синтетичною, в ній зв'язок слів у реченні виражався зміною самих слів, була розвинена система словозмінних форм: іменники мали систему відмінювання та категорію граматичного роду, прикметники узгоджувалися з іменниками в роді, числі і відмінку, дієслова мали спеціальні форми для вираження доконаного і недоконаного виду тощо. Але лінгвісти XVIII століття вважали, що граматичні правила одні і ті самі для всіх мов, і, стверджуючи, що латинь є ідеалом, часто намагалися переробити англійські вислови на латинський лад. Більше того, вони вважали, що відмирання закінчень у словах було ознакою деградації. Вони не могли повернути закінчення, що вже зникли, але зберегли інші. Велика кількість неправильних дієслів і ретельно збережені закінчення не дали англійській мові можливості повністю позбавитися елементів синтезу.

2.3 Арабська мова

Будь-яка мова збагачує свій словниковий фонд шляхом запозичень з інших мов, і англійська мова не є винятком. Вона запозичила сотні слів з арабської мови. Оскільки через відсутність безпосереднього контакту з арабомовними країнами, багато запозичень проходили через мову-посередника, здебільшого вони прийшли в англійську мову, замаскувавшись під французькі, іспанські, італійські та латинські слова. За минулі 1000 років англійська мова жадібно вбирала в себе іноземні елементи. Слова французького і латинського походження становлять у даний час більше ніж половину словникового запасу сучасної англійської мови, про що свідчать словникові статті в «Новому короткому Оксфордському словнику англійської мови», виданому у видавництві Оксфордського університету 1993 року. У середні віки арабські слова потрапляли в англійську мову переважно через французьку. Причиною цього є те, що французька мова, як сказано нами вище, була мовою англійського двору, знаті та парламенту протягом 300 років після Норманського завоювання 1066 року (4, 17) і залишалася мовою англійського права аж до 1731 року. Але деяка кількість арабських слів в англійській мові були запозичені через перську, турецьку та з мови урду, однієї з основних мов Індії.

Наприклад: *algebra, admiral, zero, cipher, arabesque, azimuth, nadir, tariff*, – арабського походження; *checkmate, shawl, sandal, azure, tummy* – перського походження. Найчастіше – це спеціальні терміни – математичні, хімічні, медичні тощо. – наявність яких пояснюється високим рівнем розвитку арабської науки, яка в середньовіччі задіяла певний вплив на європейську науку. Більш детально розглянемо арабські запозичення у сучасну наукову мову.

У сучасній англійській мові існує арабське слово *azan*, яке вимовляється [ə'za:n]. Це слово проникло в англійську мову в середині XIX століття (1830 – 1869) безпосередньо, а в арабській мовою воно звучить *'aḏān*, що означає оголошення [70, с.25].

Також в англійській мові функціонує слово *imam* [i'ma:m]. На початку XVII століття (1600 – 1629) ця одиниця була безпосередньо запозичена з арабської мови де слова *'imām* означало "керівник, вождь". Воно пов'язане з дієсловом *'amta* –

бути керівником». Англійською мовою слово *imam* перекладається як іменник, і на початку XVII-го століття воно означало «духовна глава людей». А починаючи із середини XVII-го століття (1630 – 1669) це слово позначало будь-якого духовного главу мусульман, особливо спадкоємців Мухаммеда як вождя шиїтів. На початку XVIII століття (1700 – 1729) від цієї лексеми утворилося слово *imamate*, що означає *офіс*.

Слово *mufti* ['mʌfti], запозичене з арабської мови наприкінці XVI століття (1570 – 1599). Арабською мовою воно звучить як *muftī*, що є дієприкметником теперішнього часу від дієслова *'aftā* – *вирішувати питання закону порядку*. Це слово також пов'язане зі словом *Fatwa*. Англійською мовою ця лексична одиниця вживається як іменник і позначає юридичну особу, уповноважену керувати релігійними справами; у Оттоманській імперії воно означало представника головного юридичного начальства, особливо великого міста (є словосполучення *Grand Mufti*). У сучасній англійській мові існує еквівалент перекладу як *муфтій*.

Таким чином, у спотвореному чи неспотвореному вигляді слова, що прийшли з арабської мови, неабияк збагатили словниковий фонд англійської мови. Арабські слова увійшли в англійську мову, зазнали фонетичних та семантичних змін, що пов'язано, очевидно, з двома факторами: перше – при запозиченні був використаний прийом транслітерації; друге - використовувався спосіб транскрипції. Зазначені нами запозичення з арабської мови відносяться до розряду іменників, що позначають поняття арабського та загально ісламського життя. Головною причиною проникнення наведених слів у англійську мову є, очевидно, відсутність денотатів цих слів за часів їх запозичення.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2.

У другому розділі широко окреслюється основні мови – джерела поповнення словникового складу сучасної англійської наукової мови. Нами представлено три мови, з яких найчастіше відбуваються запозичення в англійську мову. Її словниковий склад поповнюється лексичними одиницями з таких мов як: французька, латинська та арабська. Виявлено, що найбільше запозичень відбулося з французької мови за період норманів. Усі латинські та арабські запозичення є похідними від французької мови.

Надано конкретний опис французьких запозичень та їх внесок у сучасну англійську наукову мову. Французькі запозичення поділено на декілька періодів: епоха норманів, епоха Відродження та епоха Просвітництва. Виявлено, що англійська мова запозичила понад 10000 французьких слів та близько 75% цих слів збереглися у словниковому складі сучасної англійської мови.

Також охарактеризовано латинські та давньогрецькі запозичення. Відбуваються істотні зміни в словниковому складі англійської мови, а саме:

- з'являється багато словникових одиниць з латинської та грецької мов;
- з'являються іншомовні словотвірні елементи, тобто афікси;
- багато споконвічних англійських слів перестають вживатися або взагалі змінюють своє значення;
- з'являється багато різностильових синонімів (*man* (людина чи чоловік) у сучасній мові використовуються нейтральні слова *person* (від лат. *persona* - особистість);
- з'являються етимологічні дублети *corps* «корпус» і *corpse* «труп»;
- англійська мова збагачується міжнародними словами, які зустрічаються у багатьох інших мовах незначними фонетичними відмінностями (*obligation, constitution, alibi, laboratory*)
- з'являється багато слів, вимова та написання яких не відповідає нормам англійської мови та які мають граматичні особливості (*dátum* (множина - *data*), *criterion* (множина - *criteria*).

Також наведено приклади запозичень з арабської мови. Виявлено, що більшість запозичень прийшли в англійську мову через мову-посередника, замаскувавшись під французькі, іспанські, італійські та латинські слова.

РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ПЕРЕКЛАДУ ЗАПОЗИЧЕНЬ У ПІДМОВАХ МЕДИЦИНИ ТА ХІМІЇ

3.1 Джерела походження та семантична класифікація запозичень в підмові хімії

Сучасна англійська мова у підмовах хімії активно поповнює свою лексичну систему. Особливо дуже активно це відбувається за рахунок появи нових неологізмів, що спричиняється запозиченням з різних інших мов. Крім лексичної системи, змінам також піддаються фонетична, морфологічна та граматична системи, шляхом адаптування нових лексичних елементів до терміносистеми. Цей процес відбувається за допомогою гібридизації, демотивації, асиміляції та інтернаціоналізації одиниць термінів. Наразі за допомогою таблиць та діаграм більш детально розглянемо назви хімічних елементів в мові-приймачі та з'ясуємо джерело походження лексичних одиниць. Даний аналіз дасть можливість з'ясувати найчастіші джерела запозичень у підмові хімії. На основі зіставлення англійського варіанту назви хімічного елемента з похідним значенням слова виявляємо найчастіші мови-джерела поповнення словникового складу сучасної англійської мови у підмовах хімії.

Представлений аналіз дозволяє сформулювати основні та найчастіші мови-джерела поповнення англійської хімічної терміносистеми, а саме:

- давньогрецька мова
- латинська мова
- німецька мова

Наразі за допомогою таблиці більш детально розглянемо кожну з мов та проаналізуємо як саме відбулося запозичення в англійську на матеріалі періодичної системи хімічних елементів.

1. Давньогрецька мова. Виявлено 21 хімічний елемент, які збагачені завдяки давньогрецькій мові.

Таблиця 3.1-1 – Давньогрецькі запозичення

Латинська назва	Англійська мова	Англійське значення	Давньогрецька мова	Українське значення
Actinium	Actinium	gleam	ἄκτις(aktis)	Промінь, випромінювання
Argon	Argon	lazy, inactive	ἄργος(argos)	Ледачий, повільний
Astatium	Astatine	unstable	ἄστατος(astatos)	нестійкий
Barium	Barium	heavy	βαρὺς (barys)	важкий
Bromum	Bromine	stench	βρῶμος (bromos)	смердючий
Hydrogenium	Hydrogen	Water, «I bring forth»	ὑδωρ(hydro) — γεννάω(genes)	Народжую воду
Helium	Helium	sun	ἥλιος(gelios)	сонце
disprosium	Dysprosium	Hard to get	δυσπρόσιτος dysprositos	важкодоступний
Iodium	Iodine	violet	ιοειδής(odis)	фіалкоподібний
Krypton	Krypton	hidden	κρυπτός (kruptós)	Секретний, прихований
Xenon	Xenon	Foreign, strange	ξένος (xénos)	чужий
Lanthanum	Lanthanium	To escape notice	λανθάνω (lanthánōs)	прихований
Lithium	Lithium	stone	λίθος (líthos)	камінь
Iridium	Iridium	rainbow	ἶρις (îris)	веселка
Molybdenum	Molybdenum	lead	μόλυβδος (mólubdos)	свинець
Neodymium	Neodimium	New twin	νέος δίδυμος (neos didymos)	Новий близнець
Neon	Neon	new	νέος (néos)	новий

Rhodium	Rhodium	rose	ῥόδο (rhódos)	троянда
Fluorum	Fluorine	demolition	Φθόρος(ftoros)	руйнування
Chlorum	Chlorine	Pale green	χλωρός (khlōrós)	Світло-зелений
Chromium	Chromium	color	χρῶμα (khrōma)	колір

2. Латинська мова. Знайдено 19 хімічних елементів, мовою-джерелом поповнення сучасної англійської мови якої є латинська.

Таблиця 3.1-2 – Латинські запозичення

Латинська назва	Англійська мова	Англійське значення	Латинська мова	Українське значення
Aluminium	Aluminium	Bitter salt	aluminis	галун
Carboneum	Carbon	Charcoal, coal	carbō,carbōnis	вугілля
Gallium	Gallium	Gaul	Gallia	Галлія
Hafnium	Hafnium	Gafia	Gafia	Гафія
Ferrum	Iron	iron	īarnom	залізо
Calcium	Calcium	limestone	calx	вапно
Cuprum	Copper	Cyprian brass	aes Cyprium	мідь
Rubidium	Rubidium	red	rūbidus	червоний
Sulfur	Sulfur	serum	sērum	сироватка
Tellurium	Tellurium	earth	tellūs	земля
Hydrargyrum	Mercury	liquid silver	Mercurius	рідке срібло
Ununoctium	Unniloctium	“one” + “nothing” + “eight”	ūn(us) + nīl + oct(o-)	сто восьмий
Ununpentium	Unnilpentium	“one”+“nothing”+“five”	ūn(us)+nīl +pént(e)	сто п'ятий

Ununseptium	Unnilseptium	“one” + “nothing” + “seven”	ūn(us)+ nīl + sept(em)	сто сьомий
Ununtrium	Unnilennium	“one” + “nothing” + “nine”	ūn(us) + nīl “+ enn(éa)	сто дев'ятий

3. Німецька мова. Помічено 9 хімічних елементів, які запозичено з німецької мови.

Латинська назва	Англійська мова	Англійське значення	Німецька мова	Українське значення
Bismuthum	Bismuth	white mass, Wissmuth	Wissmuth	біла маса або місто Вісмут
Wolframium	Tungsten	heavy+stone	tung+sten	важкий камінь
Darmstadtium	Darmstadtium	Darmstadt city	Darmstadt	місто Дармштадт
Cobaltum	Cobalt	goblin	Kobold	гоблін
Roentgenium	Roentgenium	German physicist Wilhelm Konrad Roentgen	Roentgen	Вільгельм Конрад Рентген
Hassium	Hassium	the German state of Hesse	Hesse	Гессен
Zincum	Zinc	Prong, tine	Zinke(n)	зубець

За допомогою аналізу було виявлено основні та найчастіші мови-джерела поповнення словникового складу англійської хімічної терміносистеми. Аналіз окреслено завдяки таблицям, де помічено оригінальну назву хімічного елемента та його переклад на англійську мову, а також еквівалент мови-джерела поповнення та їх значення англійською і українською мовами. Для наочності наведемо співвідношення даних в Рисунку 3.1-1

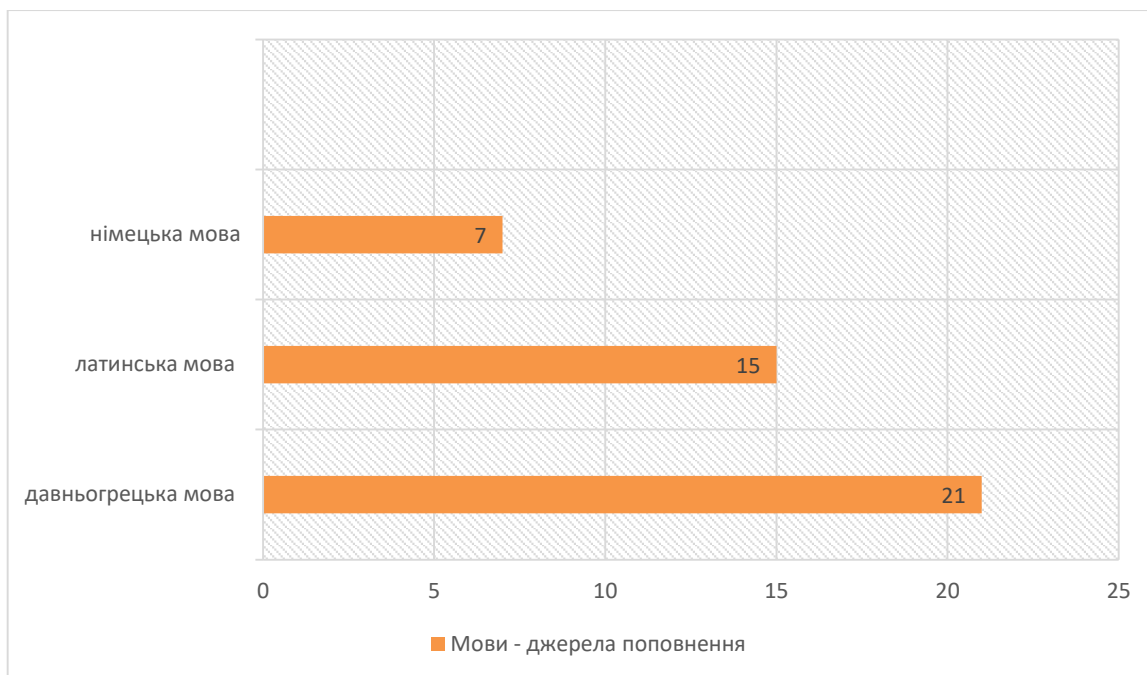

Рисунок 3.1-1 – Співвідношення мов-джерел поповнення

Як ми бачимо на рисунку більша кількість мов-джерел поповнення словникового складу сучасної англійської мови на матеріалі хімії – це давньогрецька, латинська та німецька мови. Аналіз показав, що більш за все англійська наукова мова та її терміносистема такої науки, як хімія, ввїбрала в себе слів з давньогрецької та латинських мов. Також було помічено використання німецької мови та чималий її внесок у англійську мову хімії.

3.2 Джерела походження та семантична класифікація запозичень в підмові медицини

На сьогодні англійська мова медицини все частіше запозичує іншомовні слова та поповнює свій словниковий склад. Через це велика кількість медичних термінів звучить зовсім нам незвично. Сучасна англійська медична термінологія є однією з найважчих для розуміння.

Даний аналіз дозволяє сформулювати, що мова містить тисячі слів і словосполучень. Кожен термін є елементом деякої підсистеми, наприклад, хірургія, анатомія, психіатрія, гістологія, генетика, офтальмологічна система.

За допомогою таблиць та діаграми більш детально розглянемо назви медичних термінів в мові-приймачі та з'ясуємо джерело походження лексичних одиниць. Даний аналіз дасть можливість з'ясувати найчастіші джерела запозичень у підмові медицини. Зіставивши англійський варіант медичного терміна з похідним значенням слова, виявляємо найчастіші мови-джерела поповнення словникового складу сучасної англійської мови у підмовах медицини.

основні та найчастіші мови-джерела поповнення англійської медичної терміносистеми, а саме:

- давньогрецька мова
- латинська мова
- німецька мова
- французька мова

Наразі за допомогою таблиці більш детально розглянемо кожен з мов та проаналізуємо як саме відбулося запозичення в англійську на матеріалі назв медичних термінів, щ найчастіше вживаються у сьогоденні.

1. Давньогрецька мова. Виявлено 24 медичних терміни, мовою-джерелом поповнення яких є давньогрецька. Вважається, що завдяки саме давньогрецькій мові з'явилися усі інші запозичення в сфері саме медицини. Усі запозичені слова походять саме з давньогрецької.

Таблиця 3.2-1 Давньогрецькі запозичення

Англійська мова	Давньогрецька мова	Англійське значення	Українське значення
acne	ἀκμή(akmé)	Point, top	крапка
adenoma	ἀδήν (adén) + oma	gland	гланда
allergy	ἄλλος(állos)+ ἔργον(érgon)	other work, activity	Інша діяльність

anatomy	ἀνατομία(anatomía), ἀνατομή (anatomḗ)	dissection	розтин
ankle	ἄγκυλο(ankulo)	joint, crooked, bent	суглоб, кривий, зігнутий
aorta	ἀορτή (aortḗ).	aorta	аорта
arteria	ἀρτηρίᾱ(Artēría)	windpipe, trachea, artery	трахея, артерія
asthma	ἄσθμα (âsthma)	To breathe hard)	важко дихати)
autism	αὐτός (autós) + ἰσμός (ismós)	Self + ism	Самолюбство
cardiology	καρδίᾱ (kardiā) +λογία (logia)	heart + study	дослідження серця
celliac disease	κοιλιακός (koiliakós)	abdominal	черевний
clinic	κλῑνικός klīnikós	pertaining to a (sick) bed	що відноситься до (хворого) ліжка
cytokines	Cytokine -cyto+kinos	Cell movement	Рух клітини
diagnosis	διάγνωσις (diagnōsis)	to discern	розрізняти
embryology	ἔμβρυον, (embryon)λογία,	the unborn	ненароджений
genetics	γένεσις (génesis)	origin	походження
gonad	γονή (gonḗ)	seed, begetting, birth, offspring”	насіння, зародження, народження, потомство
hormone	hormôn	excite, stimulate),	збуджувати, стимулювати
hydrocele	ὕδροκῆλη(hydrokḗlē) ὔδωρ κήλη (kḗlē)	water+tumour	вода+пухлина

liver	liparós	fat, gleaming, fruitful	жирний, блискучий, плідний
otitis	ὠτός (ōtós)	ear	вухо
symptom	σύμπτωμα (súmp̄tōma)	a happening, accident	подія, нещасний випадок
tarsus	ταρσός (tarsós)	flat of the foot	плоскостопість
urethra	οὐρέω (ouréō)	to make water	зробити воду

2. Латинська мова. Знайдено 22 терміни, запозичені з латинської мови.

Таблиця 3.2-2 Латинські запозичення

Англійська мова	Латинська мова	Англійське значення	Українське значення
abscess	abscessus	abscess	абсцес
accommodation	accommodātiōn	adjustment	коригування
acupuncture	acū	with a needle	з голкою
appendix	append(ere)	to add on	додати
arm	armus	shoulder	плече
axilla	axilla	side, armpit	бік, пахва
biceps	bi-bi-ceps	two-headed	двоголовий
cancer	cancer	crab	краб
capillary	capillāris	pertaining to the hair	що відноситься до волосся
cerebellum	cerebrum	little brain	маленький мозок
femur	femor	thigh	стегно
gracilis muscle	gracilis	slender	стрункий
hospital	hospitālis	hospitable	гостинний

ligament	ligāmentum, ligō	tie, bind	зв'язати, зв'язати
maxilla	maxilla	lower jaw	Нижня щелепа
muscle	mūsculus	little mouse	маленька мишка
obstetrics	obstētrīx	midwife	акушерка
ovary	ovum	egg	яйце
patella	patella	the kneecap	колінна чашечка
pons	pōns	bridge	міст
vaccine	vaccīnae	cowpox	коров'яча віспа
zoonosis	zōio+nósos	zoo + sickness	зоопарк + хвороба

3. Французька мова. У ході нашого аналізу було виявлена зовсім невелика кількість слів, що збагатилися за допомогою французької мови. 6 термінів, що походять з французької мови можна побачити у Таблиці 3.2-3.

Таблиця 3.2-3 Французькі запозичення

Англійська мова	Французька мова	Англійське значення	Українське значення
antibiotic	antibiotique	antibiotic	антибіотик
bruit	bruit	Noise, report, rumour	Шум, репортаж, чутка
endocrinology	endocrinologie endocrine	to separate	розділяти
Epilepsy	épilepsie,	upon + take hold of	на + взяти в руки
jaw	jo(u)e, jewe	chew)	жувати

lymph	lymphe	clear water	чиста вода
-------	--------	-------------	------------

4. Німецька мова. За допомогою таблиці можна помітити, що найменший внесок в сучасну англійську наукову мову медицини зробила саме німецька мова. Всього нами знайдено 3 слова, джерелом збагачення яких стала німецька мова.

Таблиця 3.2-4 – Німецькі запозичення

Англійська мова	Німецька мова	Англійське значення	Українське значення
biology	biologie	bio + logie.	Біо+логія
bone	bein	leg	нога
breast	brust	chest	груди

За допомогою аналізу було виявлено основні та найчастіші мови-джерела поповнення словникового складу англійської наукової мови на матеріалі медичних термінів. Знайдено похідне слово та його значення на англійській та українській мовах. Завдяки таблицям окреслено основні мови-джерела та для наочності наведено Рисунок 3.2-1.

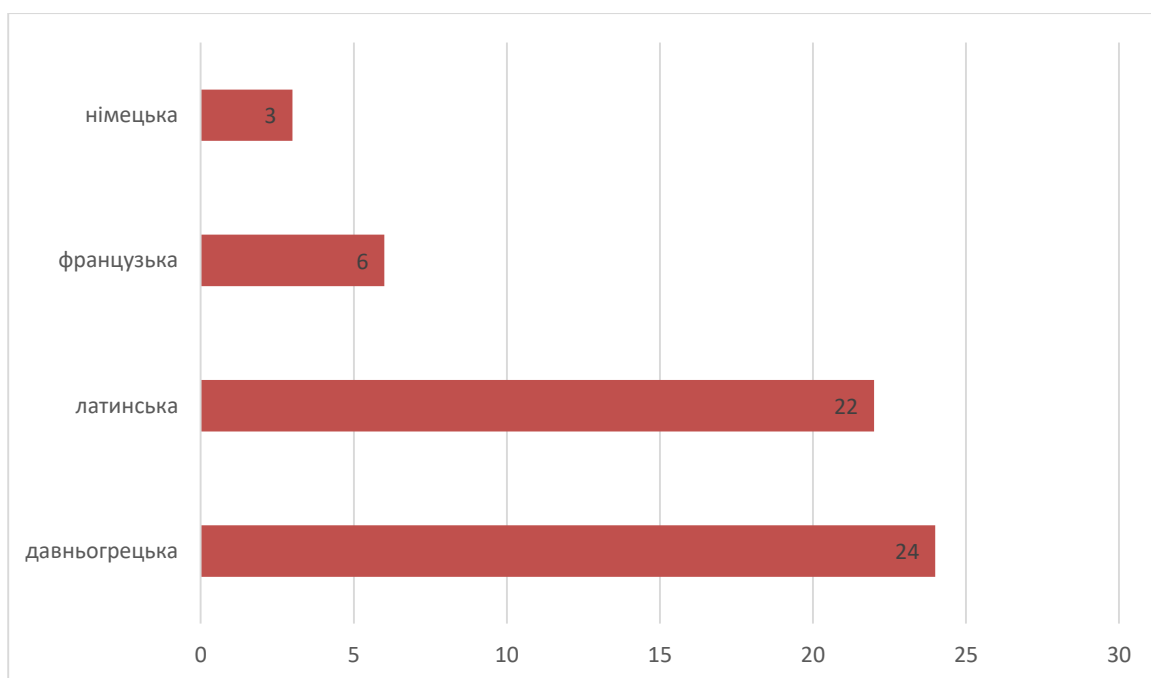

Рисунок 3.2-1 – Співвідношення мов-джерел поповнення

Тож, на рисунку ми бачимо, що більшість слів запозичено з давньогрецької та латинської мови. Усього проаналізовано 55 термінів, 24 з яких запозичено з давньогрецької та 22 з латинської. Французька та німецька мови зробили найменший внесок в сучасну англійську наукову мову медицини.

Також знайдено деякі запозичення з різних мов. А саме:

«**Brain**» - мозок: запозичено з Ірландської та Шотландської мов, що означає «*son of the judge*»; «**cheek**» - щока: запозичено з Прагерманської мови, *kekō, kēkō, kakō* – «*cheek; jaw*»; «**chin**» – підборіддя: запозичено з Середньонідерландської мови, *kēne* – «*to gape, crack open*»; «**elbow**» - лікоть: запозичено з Прагерманської мови, *alinō* «*ell, ulna, forearm*»+ *bugō* «*bend, bow*»; «**Fallopian tube**» - Фалопієві труби: запозичено з Італійської мови, названо в честь Габріеля Фалопіо; «**Gout**» - крапання: запозичено з Прагерманської мови, *gulpa* «*yellow; gleam; to shine*».

Отже, таким чином, у ході проведеного нами аналізу ми розібрали найчастіші мови-джерела запозичень. Виявлено, що найчастіша мова-джерело поповнення словникового складу сучасної англійської мови медицини є давньогрецька та латинська. Знайдено також декілька зразків використання німецької мови та французької. Але більша кількість з них все одно походить від

найдревніших мов. Окрім вище зазначених мов сучасна мова медицини також увібрала деякі лексичні одиниці з Прагерманської, Ірландської, Шотландської, Середньонідерландської та Італійської мов. Можна сказати, що наразі сучасна англійська наукова мова в сферах медицини та хімії має дуже багато запозичень, що робить її зовсім не схожою на себе.

3.3 Особливості інтерпретації англійських запозичень підмов хімії та медицини засобами української мови

При переказі запозичень можуть використовуватися всі прийоми, але не всі вони однаково вірні у різних випадках. Різниця в застосуванні пояснюється нерівним ступенем необхідної точності та експресивності перекладу у різних сферах. Під час перекладу запозиченої термінології основною метою є забезпечення максимальної точності. У кожному конкретному випадку перекладач як автор тексту має вирішувати, який спосіб перекладу найточніше передасть зміст висловлювання. Деякі лінгвісти звертають увагу на терміни, серед яких є багато запозичень. Однослівні терміни, утворені від латинських та грецьких коренів, у більшості випадків мають постійні еквіваленти, які використовуються при перекладі.

Даний аналіз дасть нам змогу визначити основні способи перекладу хімічних та медичних термінів. Ми розглянемо різні способи перекладу та знайдемо найбільш ефективніший.

При перекладі медичних та хімічних термінів маємо низку методів, що найчастіше використовуються, а саме:

- транскрибування
- пошук словникових відповідників;
- транслітерація;
- описовий переклад;
- контекстуальна заміна

- конкретизація;
- калькування
- генералізація;
- прийом лексичних додавань.

Найпоширенішим типом перекладу термінологічних одиниць є пошук словникових відповідників. Наприклад:

Neuropsychiatrist - невропсихіатр; *symptom* - симптом; *postmenopausal woman* - жінка у післяклімактеричному періоді; *coronary arteries* - коронарні артерії; *hormone* – гормон.

Транскрибування частіше використовують при перекладі хімічних термінів, але і медичні також перекладають завдяки цьому методу:

dentrit - дентрит, *otitis* – отит, *vaccine* – вакцина, *Krypton* – Криптон, *Xenon* – Ксенон, *Neon* – Неон, *Lithium* – Літій, *Sulfur* – Сульфур, *Zinc* – Цинк, *Iodine* – Йод.

Транслітерацією вважається передача слова вихідної мови по літерах. Тобто:

organ - орган, *adenoma*- аденома, *gastroenterology* – гастроентерологія, *Toxicology* – токсикологія, *allergy* – алергія, *cardiology* – кардіологія, *embryology* – ембріологія, *arteria* – артерія, *asthma* – астма, *autism* – аутизм, *appendix* – апендикс, *biceps* – біцепс, *epilepsy* – епілепсія, *Argon* – Аргон, *Carbon* – Карбон, *Unniloctium* – Унілоктіум,

Unnilpentium – Унілпентіум, *Unnilseptium* – Унілсептіум, *Unnilennium* – Уніленіум.

Калькування — це переклад лексичної одиниці вихідної мови шляхом заміни її складових частин — морфем або слів (якщо це стійке сполучення слів) їх відповідниками в мові перекладу. Виявлено таку кількість термінів з хімії та медицини:

Molecular level - молекулярний рівень, *Lymphatic system* - лімфатична система, *polymerization* – полімеризація, *desactivation* – дезактивація, *obstetrics* – акушерство, *gracilis muscle* – граціальний м'яз, *Magnesium* – Магній, *Litium* – Літій, *Molybdenum* – Молібден, *Neodimium* – Неодім, *Chromium* – Хром.

До описового перекладу звертаються коли ніякий з інших прийомів неможливо використати. Наш аналіз показує, що цей метод майже не використовується в підмові хімії, але і в медицині також не є популярним. Наприклад:

Protein vesicles release structures – білкові структури, що беруть участь у звільненні везикул; celiac disease – хвороба, через недостатність глютену; patella – колінна чашечка.

Конкретизація також користується популярністю серед перекладачів термінів, але тільки медичних. Лексична одиниця замінюється більш ширшим лексичним значенням в тексті оригіналу на вужче у перекладеному тексті.

Slide – предметне скло, але перекладається як мазок; bruit – шум, але перекладається як шум при слуханні легень; conditions – патологія;

Прийом лексичних додавань – метод, внаслідок якого в мові перекладу збільшується кількість слів для правильної передачі змісту оригіналу. Цей метод також не використовується при перекладі хімічної терміносистеми. Але інколи його можна зустріти при перекладі медичних лексичних одиниць.

Наприклад:

Pons – частина стовбуру мозку, clinic – приватна лікарня, maxilla – верхня щелепа, femur – стегнова кістка, gonad – статеві залози, cytokines – фактори росту.

Завдяки нашому аналізу перекладацьких трансформацій можемо сформулювати співвідношення їх використання при перекладі англійських хімічних та медичних термінів. Див. Рисунок 3.3-1.

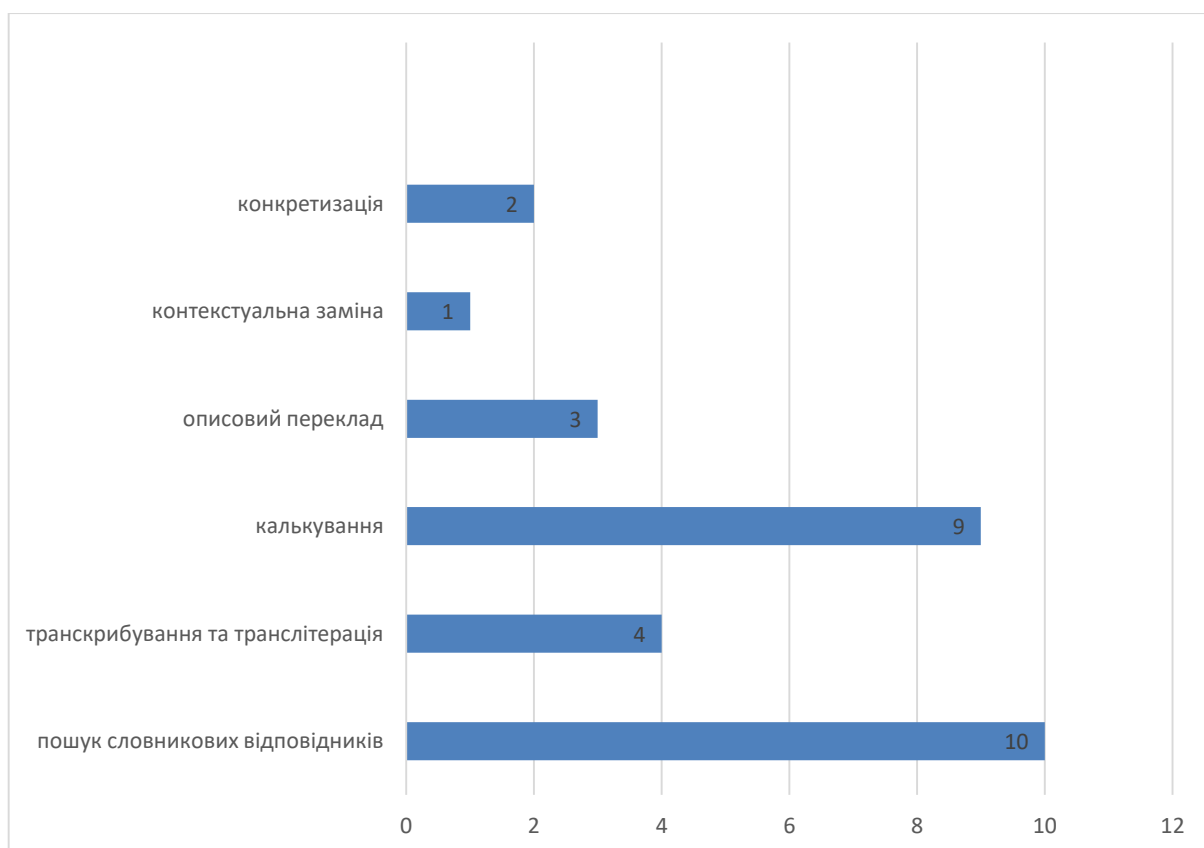

Рисунок 3.3-1 – Співвідношення перекладацьких прийомів у медицині

За допомогою рисунку ми бачимо, що найбільш поширеніший метод перекладу запозичень у медичній науковій мові є пошук словникових відповідників. Він використовується чи не у всіх випадках їх появи в оригінальному тексті. Але, нажаль, через розбіжності у синтаксичних, граматичних та морфологічних будовах української та англійської мов дуже часто доводиться при перекладі використовувати інші трансформації. Такі як транскрибування, транслітерування, калькування, описовий переклад, контекстуальну заміну, конкретизацію, генералізацію, прийом лексичних додавань. Ці прийоми у ході нашого аналізу використовувались найменше. Але вони також дійсні при перекладі англійських запозичень.

Що стосується аналізу перекладу підмови хімії, можна із сміливістю сказати, що усі терміни перекладаються за допомогою транслітерації та транскрибуванню. Відбувається передача слова вихідної мови по літерах та звукова форма англійського слова передається літерами мови перекладу. Методів описового перекладу, конкретизації та контекстуальної заміни в аналізі перекладу

хімічних елементів не помічено. Для наочності увесь результат аналізу викладено у Рисунку 3.3-2.

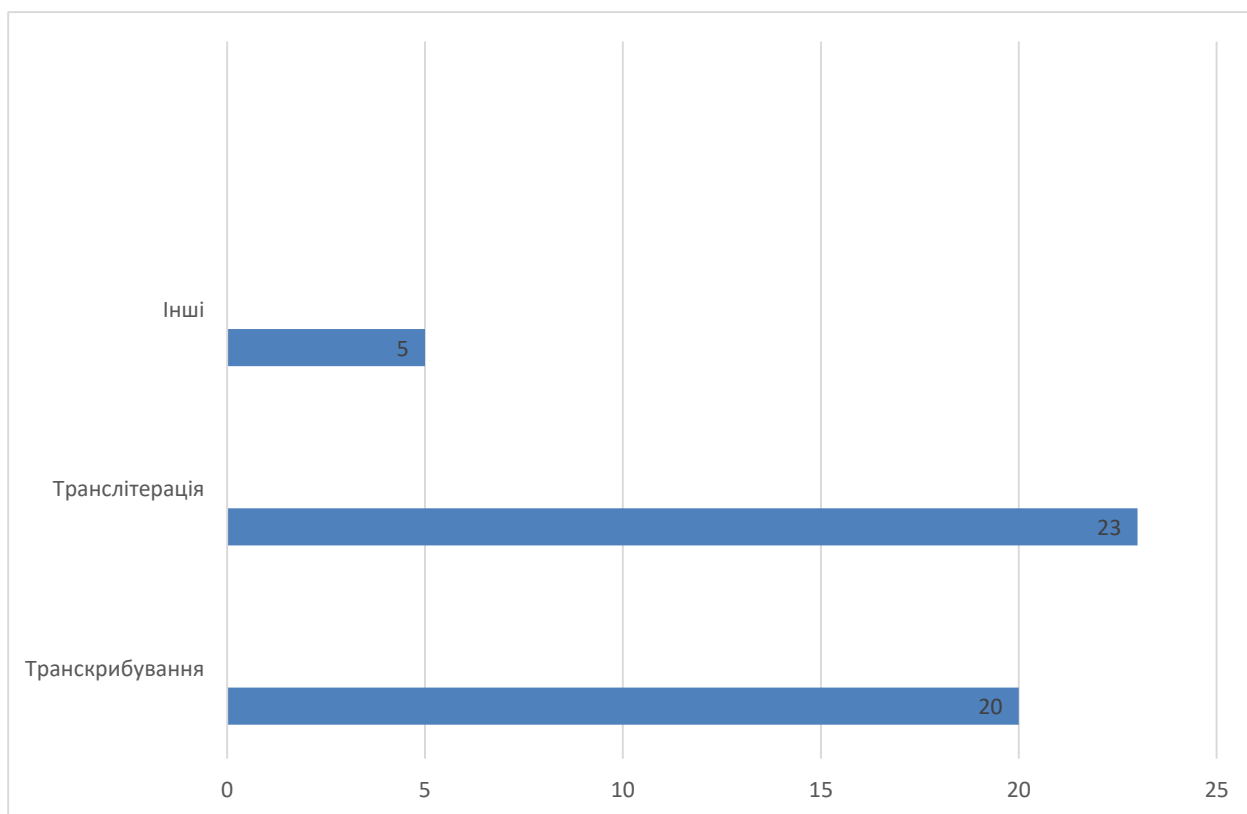

Рисунок 3.3-2 Співвідношення перекладацьких прийомів у хімії

Отже, за допомогою проведеного аналізу перекладу та використання перекладацьких методів для інтерпретації іншомовних запозичень у сучасну англійську наукову мову хімії та медицини було виявлено, що більшу кількість прийомів займає транскрибування та транслітерація (щодо хімічних елементів) та пошук словникових відповідників, що стосується медичних термінів.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

У третьому розділі, що є практичним, ми відобразили аналіз мовних джерел для запозичення в сучасній англійській науковій мові. Аналіз виконано на матеріалі підмов хімії та у другому пункті – медицині.

Виконане дослідження показує, що найчастіше запозичення відбуваються з старших мов, таких як латинська та давньогрецька. Німецька мова не є досить вичерпним джерелом запозичень, але її внесок також помітний. Аналізуючи мови-джерела у періодичній системі хімічних елементів та зіставляючи їх відношення завдяки діаграмі, показано, що більша кількість мов-джерел поповнення словникового складу сучасної англійської мови на матеріалі хімії – це давньогрецька, латинська. Також було помічено використання німецької мови та чималий її внесок у англійську мову хімії.

У другій частині розділу було проаналізовано медичну мову та її поповнення завдяки іншим мовам, і також помітно чималий внесок латинської та давньогрецької. Також виявлено, що майже усі слова, що знаходяться зараз у мові медиків, прийшли з латинської мови через грецьку. Виконано аналіз лексичних одиниць, що показує медичні терміни та їх українське, англійське, латинське, французьке та грецьке значення. Знайдено також декілька зразків використання німецької мови та французької. Але більша кількість з них все одно походить від найдревніших мов. Окрім вище зазначених мов сучасна мова медицини також увібрала деякі лексичні одиниці з Прагерманської, Ірландської, Шотландської, Середньонідерландської та Італійської мов. Підводячи підсумок аналізу двох підмов, можна сказати, що наразі сучасна англійська наукова мова в сферах медицини та хімії має дуже багато запозичень, через що вона стала зовсім не схожою на себе.

І у фінальній частині роботи показано інтерпретацію запозичених англійських наукових слів українською мовою. Було проаналізовано кількість перекладацьких трансформацій та показано їх співвідношення на діаграмі. Виявлено найчастіші та найзручніші перекладацькі прийоми, а саме транслітерація та транскрибування.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Усі запозичені слова перебувають у певних відносинах із системою мови-приймача. Освоєння мовою запозичених слів – складний діахронічний процес, в якому тісно переплітаються зв'язки та відносини, з однієї сторони з мовою-приймачем та мови-джерела, з іншої, в системі запозичувальної мови. Виконане дослідження дало нам змогу більше детально опрацювати поняття «запозичення» в цілому. Адже англійська мова вважається найбагатшою мовою світу, включаючи в себе велику кількість іншомовних слів, які навіть важко підрахувати. Тема запозичень завжди буде актуальною у вивченні, тому що словниковий склад сучасної англійської мови безперервно поповнюється іншомовними словами у всіх галузях праці. Іноді дуже важко зрозуміти з якої мови походять ті чи інші слова, але є сфери роботи, наприклад медична, де запозичення відбуваються з двох-трьох мов. Дана робота дає змогу більш детально роздивитися мови-джерела поповнення англійської наукової мови та зрозуміти особливості запозичень на семантичному рівні.

Висвітлено особливості асиміляції запозичень в системі мови – приймача: графічної, морфологічної та фонетичної асиміляції. Виявлено, що процес асиміляції відбувається поступово, внаслідок чого слова знаходяться на різних його етапах і відносяться до різних категорій, таких як повністю асимільовані, частково асимільовані, не асимільовані фонетично, семантично. Також охарактеризовано повністю асимільовані запозичення. Надано приклади графічної асиміляції: *schrempen* → *shrimp*, *schonbrot* → *scone*, *pesche* → *peach*; фонетичної асиміляції: *constable* замість *conestable*; морфологічної асиміляції: *gelid*, *morbid* від лат. *gelidus*, *morbidus* – крижаний, болючий і тд.

Представлено основні мови – джерела поповнення словникового складу сучасної англійської наукової мови. Адже може бути незлічена кількість мов, з яких запозичуються слова в англійську. Окремо описано найчастіші джерела запозичень, а саме: давньогрецьку мову – *асне* – ἀκμή (*akmê*); *adenoma* – ἀδήν (*adên*) + *oma*; фрвнцузьку мову – *Explorer* – *Explore* – досліджувати, вивчати; *Réécrire* –

Rewrite – переписувати; арабську мову – 'aftā – вирішувати питання закону порядку; algebra, admiral.

Виділено джерела походження запозичень в підмові хімії та класифіковано їх семантично. З'ясовано, що змінам також піддаються фонетична, морфологічна та граматична системи, шляхом адаптування нових лексичних елементів до терміносистеми. Цьому процесу слугують гібридизація, демотивація, асиміляція та інтернаціоналізація одиниць термінів. За допомогою таблиць та діаграми більш детально розглянуто назви хімічних елементів(за періодичною системою хімічних елементів)в мові-приймачі та з'ясовано найчастіші джерела походження лексичних одиниць у підмові хімії. На основі зіставлення англійського варіанту назви хімічного елемента з похідним значенням слова окреслено найчастіші мови-джерела поповнення словникового складу сучасної англійської мови у підмовах хімії і це давньогрецька мова, латинська мова та німецька мова.

За таким самим принципом представлено джерела походження запозичень в підмові медицини. Кожен термін є елементом деякої підсистеми, наприклад, хірургія, анатомія, психіатрія, гістологія, генетика, офтальмологічна система. Даний аналіз дав можливість з'ясувати найчастіші джерела запозичень у підмові медицини. Зіставивши англійський варіант медичного терміна з похідним значенням слова, виявлено найчастіші мови-джерела поповнення словникового складу сучасної англійської мови у підмовах медицини, такі як: давньогрецька мова, латинська мова, німецька мова і французька мова.

Висвітлено особливості інтерпретації англійських запозичень підмов хімії та медицини засобами української мови. Аналіз допоміг розібратися з частотою перекладацьких трансформацій, що вживаються перекладачами медичних та хімічних текстів. Особливо проаналізовано запозичення з латинської, давньогрецької та французької мов. Під час перекладу запозиченої термінології основною метою є забезпечення максимальної точності. У кожному конкретному випадку перекладач як автор тексту має вирішувати, який спосіб перекладу найточніше передасть зміст висловлювання. Тому нами було надано аналіз частоти використання тих чи інших перекладацьких трансформацій при перекладі

запозичень із згаданих вище мов. З'ясовано, що при перекладі медичних та хімічних термінів найчастіше використовуються такі трансформації: пошук словникових відповідників; транскрибування; транслітерація; калькування; описовий переклад; контекстуальна заміна; конкретизація; генералізація; прийом лексичних додавань.

Найпоширенішим типом перекладу термінологічних одиниць є пошук словникових відповідників. Але переклад хімічних елементів частіше за все виконується методом транскрибування та транслітерації.

Проблема дисертації зумовлена динамікою процесу запозичень, що зростає з кожною хвилиною. Названа проблематика потребувала окремого ґрунтовного й комплексного дослідження явища «запозичення», його роль у сучасній англійській науковій мові, також, безпосередньо, роль у галузі хімії та медицини, визначення особливостей асиміляції в системі мови-приймача та окреслення особливостей перекладу англійських запозичень в українській мові. Виконаний у роботі аналіз засвідчує перспективність подальшого дослідження запозичень у сучасній англійській науковій мові.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрієнко Л. О. Науково-технічний переклад. Конспект лекцій і дидактичний матеріал для студентів лінгвістичних спеціальностей. – Черкаси: 52 с.
2. АУ – Андрусишин К.М. Українсько-англійський словник. / К.М. Андрусишин, Я.В. Крет: 1955. 367 с.
3. Б. Задорожний. Принципи визначення правил транскрипції іншомовних слів засобами української графіки.//Рідне слово випуск 2 – К.: 1973. 56 с.
4. Бабич Г.Н. Lexicology: A Current Guide: 2010. 200 с.
5. Берхнатський С.А., Заблудовський П.Ю. Історія медицини: Навч. Посібник. – 4-е вид., випр.. і допов. – К.:Вища школа, 1991. 431 с.
6. Бібіков, В. Г. Про використання додаткових матеріалів при навчанні англійської мови у старших класах / В. Г. Бібіков // Іноземні мови у школі. –2010. 23–27 с.
7. Бобкова, Л. В. Декада англійської мови та інші види позакласної роботи / Л. В. Бобкова // Іноземні мови у школі. - 2015. 68-71 с.
8. Бруннер К. Історія англійської мови.-- М., 1956. 78 с.
9. В.М Арістова /Англо-русские языковые контакты. –Л.: 1978. 34 с.
10. Верба Л. Порівняльна лексикологія англійської та української мов. / Л.Верба. - В.: Нова книга, 2008. 245 с.
11. Верхнатський С.А., Заблудовський П.Ю. Історія медицини: Навч. Посібник. – 4-е вид., випр.. і допов. – К.:Вища школа, 1991. 431 с
12. Винокурова, В.М. Закономірності розвитку семантичної структури лексичних запозичень у сучасній англійській мові/В.М. Винокурова// Актуальні питання мовознавства та інтенсифікація викладання іноземних мов: Зб. наук. ст./Ред. А.В. Данилович, М.І.Кусков. – Мн.: Наука і техніка, 1993. 208 с.
13. Гез, М. І. Методика навчання іноземних мов у середній школі: підручник / М. І. Гез, В. І. Ляховицький, А. А. Миролубов, С. К. Фоломкіна: Вища школа, 1992. 373 с.
14. Гінзбург, Хідекель. Лексикологія англійської.-- М., 1981. 43 с.

15. Гриньов-Гриневич, С. В. Термінознавство: навчальний посібник для студ. вищ. навч. закладів/С. В. Гриньов-Гриневич.

16. Добровольська, О.Я. Реконструкція розвитку лексико-семантичної системи середньоанглійської мови (на матеріалі агентивно-професійної лексики XI-XV століть): автореф. дис. ... докт. філол. наук: 10.02.04 / О.Я. Добровольська; Київський нац. лінгвіст. ун-т.: Київ, 2018. 42 с.

17. Знаменська І. В. Кореневі дієслова та їхні похідні в англійській медичній термінології: структурно-семантичний аналіз: автореф. дис. На здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 – «Германські мови» І. В. Знаменська. – Харків: 2006. 22 с.

18. Кабакчі, В.В. Англійська мова міжнародного спілкування/Cross-cultural English. - СПб: Освіта, 1993. 200 с.

19. Карабан В. Посібник - довідник з перекладу англійської наукової та технічної літератури на українську мову. Част. 2 (Термінологічні та жанрово-стилістичні труднощі). Київ: Політична думка, 1997. 34 с.

20. Карабан В. Посібник-довідник з перекладу англійської наукової та технічної літератури. Част 1. Київ: Політична думка, 1997. 105 с.

21. Карабан В. Посібник-довідник з перекладу англійської наукової та технічної літератури на українську. – Флоренція – Страсбург – Гранада – Київ, 1997. 317 с.

22. Кияк Т. Р. Вузькогалузові терміни як основа формування та квазіреферування фахових текстів. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології». Львів : Нац. ун-т «Львівська політехніка», 2008. № 620. 3–5 с.

23. Кияк Т. Р. До теорії зіставного термінознавства. Мовознавство. Київ : Наукова думка, 1987. 77–82 с.

24. Кияк Т. Р. Про засади формування сучасної української термінології. Тези доп. міжнар. наук. конф. «Пробл. української науковотехнічної термінології». Львів : Вид-во Львів. політех. ін-ту, 1993. 15–68 с.

25. Кияк Т. Р. Проблеми української термінографії. Старі уроки за нових умов. Вестн. Харьк. политехн. ун-та. Харків : Вид-во Харків. політехн. ун-ту, 1994. 205–208 с.

26. Кияк Т. Р. Семантичні аспекти нормалізації термінологічних одиниць. Вісник Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка. Житомир, 2008. 53–58 с.

27. Кияк Т. Р. Українська термінологія як фактор державності української мови. Вісн. : Пробл. української термінології. Львів : Вид-во ДУ «Львівська політехніка», 2000. № 402. 25–41 с.

28. Кияк Т. Р. Фахові мови та проблеми термінознавства. Нова філологія : збірник наукових праць. Запоріжжя : ЗНУ, 2007. 203–208 с.

29. Кияк Т. Р., Іваницький Р. В. Прагматичні аспекти формування багатомовних тлумачних термінологічних словників. Наук.-техн. слово. Львів : Вид-во Львів. політехн. ін-ту, 1994. 59–68 с.

30. Клімзо, Б.М. Роль перекладача у побудові еквівалентів для запозичених іншомовних термінів/Б.М. Клімзо// Мости. - 2006. 20–27 с.

31. Коваленко А. Я. Науково-технічний переклад. Навчальний посібник А. Я. Коваленко. – Тернопіль: Видавництво Карп'юка, 2001. 39 с.

32. Коваленко А.Я. Загальний курс науково-технічного перекладу / А.Я. Коваленко. – Київ: Фірма ІНКОС, 2002. 325 с.

33. Коптілов В. Теорія і практика перекладу. / В. Коптілов - К.: Вища школа 1982. 267 с.

34. Корнейко І. В. Труднощі перекладу інтернаціональної термінології (українсько-англійські лексичні паралелі в мові медицини)// Викладання мов у вузі на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. - Вип. 6. - Х., 2002. 229 с.

35. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): Підручник.- Вінниця: „Нова книга”, 2001. 67 с.

36. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): Підручник. - Вінниця: „Нова книга”, 2001. 224 с.

37. Курносова Н.О. Проблеми стандартизації та уніфікації науково-технічної термінології / Курносова Н.О., Курносова Р.В. [Електронний ресурс]Режим доступу http://eprints.zu.edu.ua/3657/1/05_knontt.pdf.

38. Маркс К. Емотивне значення та проблема адекватного перекладу термінів Українська термінологія і сучасність: 2001. 53 – 56 с.

39. Масловський, Е.К. Про бездумні запозичення у науково-технічному перекладі/Е.К. Масловський// Мости. - 2006. 28–33.

40. Матяшин І.М. Симптоми та синдроми в хірургії (епоніми). / І.М.Матяшин, А.А.Ольшанецький, А.М.Глузман. - 2-ге вид., перероб, і доп. – Київ: Здоров'я, 1982. 184 с.

41. Микульчик Р. Б. Будова складних і складених епонімів української фізичної термінології / Роман Микульчик // Вісн. Нац. ун-ту «Львівська політехніка». - Серія «Проблеми української термінології». - 2007. - № 593. 53 –56 с.

42. Мостовий М. І Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства : матеріали Всеукраїнської наукової конференції викладачів, аспірантів,співробітників та студентів факультету іноземної філології та соціальних комунікацій, м. Суми, 19-20 квітня 2013 р. / Відп. за вип. В.В. Опанасюк. — Суми: 62-63 с.

43. Мостовий М. І. Лексикологія англійської мови / М. І. Мостовий. – Харків : Основа, 1993. 256 с. 13.

44. Мостовий М. І. Лексикологія англійської мови. Підручник для студентів ін-тів і фак. іноземної мови / М. І. Мостовий. – Харків: «Основа».1993. 255 с.

45. Панько Т. І. Українське термінознавство : підруч. / Панько Т. І., Кочан І. М., Мацюк Г. П. – Львів: Світ, 1994. 216 с.

46. Панько Т. І. Українське термінознавство : підруч. / Панько Т. І., Кочан І. М., Мацюк Г. П. – Львів: Світ, 1994. 216 с.

47. Перекладознавство (німецько-український напрям): підручник / Т.Р. Кияк, А.М. Науменко, О.Д. Огуй. – К.: «Київський університет», 2008. 543 с.

48. Р.Г. Зорівчан /Іноземна мова як засіб глибшого пізнання мови. /Рідне слововипуск 7 – К.: 1973. 78 с.

49. Ребрій О. В. Сучасні концепції творчості у перекладі : монографія / О. В. Ребрій. – Харків : Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна, 2012. 405 с.

50. Реутович, Ю.С. Лексична асиміляція німецьких запозичень англійською мовою/Ю.С. Реутович// Теорія комунікації. Мовні значення. Випуск 2. Зб. наук. статей. / Відп. ред. З.А. Харитончик. - Мн.: МДЛУ, 2002. 127 с

51. Секірін, В.П. Запозичення англійською / В.П. Секірін. – Київ: Вид-во Київ. держ. ун-ту, 1964. 152 с.

52. Семчинський В. Загальне мовознавство / С.В. Семчинський. – К. : Вища школа, 1988. – 273 с.

53. Сизонов Д. Ю. Лінгвопрагматичний потенціал української медичної термінології у ЗМІ: Київ, 2012. 168 с.

54. Склад і структура термінологічної лексики української мови / Ред. А. В. Крижанівська. - К.: Наук. думка, 1984. 193 с.

55. Ткач А. В. Словотвірна ідентичність / варіативність української медичної термінології: Кам'янець-Подільський, 2009. 219 с.

56. Українська мова. Енциклопедія. – К.: 2000. Сучасна українська літературна мова. Лексика і фразеологія /За ред. І.К.Білодіда. – К.: 1973. 56 с.

57. Українська мова: енциклопедія / редкол.: Русанівський В. М., Тараненко О. О., Зяблюк М. П. та ін. 2-ге вид., випр. і доп. Київ: Вид-во Укр. енцикл. ім. М. П. Бажана, 2004. 824 с.

58. Царук О. Д. Англійська термінологія нафтогазової промисловості: особливості структури та семантики: автореферат дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці: 2015. 20 с.

59. Черемісіна, Т.І. Функціональний аспект неасимільованих запозичень у сучасній англійській мові/Т.І. Черемісіна// Збірка наукових праць М., 1983. 124 с.

60. Шаповалова Г. В. Інноваційні процеси в сучасному медіатексті (функціонально-лінгвістичні аспекти): дис. ... канд. філол. наук: 10.01.08 / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2003. 34 с.

61. Шахрай, О.Б. Грецька елемент у лексиці англійської мови. Нарис історії слів грецького походження та їх оформлення в англійській: автореф.дис. ... канд. філол. наук/О.Б. Мошенник. - Ленінград, 1963. 22 с.

62. Яворський О. Г. 806 клінічних епонімічних синдромів із симптомним та авторським показниками / О. Г. Яворський. - Л. : Камула, 2006. 304 с.

63. Яворський О. Г. 806 клінічних епонімічних синдромів із симптомним та авторським показниками / О. Г. Яворський. - Л. : Камула, 2006. 304 с.

64. Arno Forsius. Latin as the language of Medicine – historical survey. 1998. 567–568 pp.

65. Bloomfield L. Language (reprint). Delhi, Motilal Banarsidass publishers, 1994. 576 p.

66. Braun P. Internationalisms: identical vocabularies in European languages. 1999. 77 p.

67. Brunner T. F. The Function of the Simile in Ovid's Metamorphoses. Classical Journal. 1966. N 61. 354–363 p.

68. Burchfield R. W. The English Language. Lnd., 1985. 208 p.

69. Campbell L. Historical Linguistics: An Introduction. 2nd ed. Cambridge, MIT Press, 1999. 398 p.

70. Chomsky N. Language and Problems of Knowledge. The Managua Lectures. Cambridge (Mass.); L., 1988. 205 p.

71. Choulant L. Graphische Inkunabeln für Naturgeschichte und Medicin. Leipzig, 1858. 405 p.

72. Choulant L. Handbuch der Bücherkunde für die ältere Medicin. Leipzig, 1841. 480 p.

73. Costa R. Plurality of Theoretical Approaches to Terminology. Modern Approaches to Terminological Theories and Applications / ed. Heribert Picht. Bern: Peter Lang AG; International Academic Publishers, 2006. 71–90 p.

74. Dijk T. A. van. *Pragmatics and Poetics. Pragmatics of Language and Literature*. Amsterdam: Publ.Company, New York: Oxford American Elsevier Publ.Company, Inc., 1976. 556 p.
75. Dominick J. *The Dynamics of Mass Communication*. NY., 1993. 339 p.
76. Durkin Ph. *Borrowed words: A History of Loanwords in English*. New York, Oxford University Press, 2014. 491 p.
77. *Family Safety and First Aid // Reader's Digest*. Berkley Books. New York. 1985. 19–30 pp.
78. *First Aid for Road Casualties // Health Magazine*. 1972. Vol. 9. № 4. P. 30.
79. Fisher, B.M. *Heart Disease and Diabetes // Diabetes Reviews International*. Vol. 3. No. 1. January 1994. 2–5 pp.
80. Fisher, B.M. *Is Heart Disease Different in Diabetes? // Hospital Update* 1992. 341–346 pp.
81. Frank, J.P. *De Curandis Hominum Morbis epitome praelectionibus academicis dicata*. Mannhemii, 1792. 78 pp.
82. George L. Banay. *An introduction to medical terminology*. 2005. 89–90 pp.
83. Grolier Electronic Publishing, Inc. 1993. 45 p.
84. Hawker S. *New Oxford English Dictionary / Sara Hawker*. Oxford, 2010. 77 p.
85. Hecker H. *Kunst die Krankheiten der Menschen zu heilen, nach den neuesten Verbesserungen in der Arzneiwissenschaft*. Gotha und Erfurt, 1818. 367 p.
86. Heimlich, H. *Home Guide to Medical Emergency*. USA: Orient Paper. backs, 1987. 204 p.
87. Heimlich, H. *How to Remove a Tick // 2008*. 67 p.
88. Heister, L. *Laurentii Heisteri compendium medicinae practicae cui prae-miss est de medicinae mechanicae praestantia dissertatio*. Venetiis (Venezia), Apud Simonem Jcchi, 1759. 391 p.
89. Henrik R. Wulff. *The language of medicine* 1997. 34 p.
90. Ince, S. *Handle with Care // Good Housekeeping*. April. 2000. 82, 84, 87 p.
91. John H. Dirckx. *Greek and Latin in Medical terminology*. 1993. 45 p.

92. Jones D. English Pronouncing Dictionary / Daniel Jones. –Cambridge University Press, 1988. 23 p.
93. Jones D. English Pronouncing Dictionary / Daniel Jones.–Cambridge University Press, 2007. 78 p.
94. Jörgens, V. Wie behandle ich meinen Diabetes: für Diabetiker, die nicht Insulin spritzen. Mainz: Kirchheim, 1990. 104 p.
95. Keese J. Quomodo Serenus Sammonicus a medicina Pliniana ipsoque Plinio pendeat. Rostock, 1896. 530 p.
96. Language Adaptation (edited by Florian Columas). Cambridge: Cambridge University Press, 1989. 158–163 p.
97. Leff S., Leff V. Von der Zauberei zur Weltgesundheit. VEB Verlag Volk und Gesundheit. Berlin, 1958. 240 p.
98. Lexicon Medicum. Edited by Assoc. Prof. Boleslaw Zlotnicki, M.D. Warsaw: Polish Medical Publishers, 1971. 1603 p.
99. Löbner S. Understanding Semantics. 2nd ed. Abingdon, Routledge, 2013. 392 p.
100. Mayor M. Longman Dictionary of Contemporary English. 56 p.
101. Medizin unterm Hakenkreuz // Hrsg.: Achim Thom; G.I. Caregorodcev. Berlin: Verl. Volk u. Gesundheit, 1989. 504 p.
102. Medizin: Deutsche Lehrtexte für Ausländer. Leipzig: VEB Verlag Enzyklopädie, 1969. 157 p.
103. Meyer E.H.F. Geschichte der Botanik. Königsberg, 1856. B. 3. S. 422-426
104. Michael M. –Pearson Education Limited, 2001.1688 p.
105. Middle English Dictionary Update // University of Michigan Press [Electronic resource]. – 2001. – Mode of Access: <https://quod.lib.umich.edu/m/med/>. – Date of Access: 7.12.2018. 456 pp.
106. Millward C.M., Hayes M. A Biography of the English Language. 3rd ed. Wadsworth, Cengage learning, 2012. 479 p.
107. Mushroom Poisoning // <http://www.gorp.com/nyoutdoors/articles/hea pois.htm>

108. Myers-Scotton C. *Multiple Voices- an introduction to bilingualism*. Oxford, Blackwell, 2006. 457 p.
109. Neumann I. *Lehrbuch der Hautkrankheiten*. Wien: Wilhelm Braumüller, 1880. 667 p.
110. *Physiologie des Menschen: Wissen heute auf einen Blick*. Klagenfurt: Verl. Bei Kaiser, 1999. 96 p.
111. Powell, D.R. *Health at Home: Your Complete Guide to Symptoms, Solutions, and Self-Care*. American Institute for Preventive Medicine, 1999. 625 p.
112. Rose V. *Medicina Plinii una cum Gargilii Martialis medicina ex oleribus et pomis*. Lipsiae, 1875. 682 p.
113. Säur, Ulrich. *Husten, Schnupfen, Heiserkeit.: Ein Ratgeber für Eltern infektanfälliger Kinder*. Berlin: Verl. Volk u. Gesundheit, 1987. 56 p.
114. Spielmann, J.R. *Institutiones Masteriae Medicae. Praelectionibus Academicis Accommodatae*. Argentorati. Apud Bauerum et Socium. 1774. 656 p.
115. Straten, V. *Were the old wives right after all? // Express Newspapers*. 2000. 5 p.
116. *The Encyclopedia Americana*. International ed. Grolier, 2001. 878 p.
117. *The use of cytokines in the supportive care of oncology patients // Haema* 1999. 64–82 p.
118. *Wikipedia – the free encyclopedia*. Mode of access: <http://ru.wikipedia.org/wiki>. - Date of access: 12.04.2010.
119. Wunderlich C.A *Handbuch der Pathologie und Therapie*. Stuttgart: Verlag von Ebner L Seubert, 1853. 552 p.

СЛОВНИКИ

1. Dictionary of Pharmacy / Dennis B.Worthen Editor in Chief . - New York , London , Paris : Pharmaceutical Products Press , 2004. 528 p.
2. Англо-Український ілюстрований медичний словник Дорланда. У двох томах. - Львів : Наутілус, 2002. - 2688 с. 11. <http://medical-dictionary.thefreedictionary.com>.
3. ЕСМТ Енциклопедичний словник медичних термінів: у 3-х т. Близько 60000 термінів/Гол. ред. Б.В. Петровський. М: Рад. Енциклопедія, 1984.
4. Український словник наукової термінології: Біологія. Хімія. Медицина / Уклад. Вассер С. П., Вассер С. П., Дудка І. О., Єрмоленко В. І. та ін. / за ред. Л. О. Симоненко. - К.: Наук. Думка, 1996. 660 с.
5. Хорнбі А.С. Навчальний словник сучасної англійської. М.: Просвітництво, 1984. 769 с.
6. Энциклопедический словарь медицинских терминов: В 3 т. / Гл. ред Б. В. Петровский. - М.: Сов. энциклопедия, 1983. - Т. 2. 448 с.
7. Longman Dictionary of Contemporary English. – 6th edition.– Pearson, 2013. – 678 p.
8. Online Etymology Dictionary. Etymology Dictionary. Available at: <https://www.etymonline.com> 2. (дата звертання : 11.09.2022).
9. The Cambridge Aerospace Dictionary (Cambridge Aerospace Series) Revised ed. Edition

ДОДАТОК А

Словник термінів медичної та хімічної галузі

1. “one” + “nothing” – сто восьмий
2. “one” + “nothing” + “nine” – сто дев’ятий
3. “one” + “nothing” + “seven” – сто сьомий
4. “one”+“nothing”+“five” – сто п’ятий
5. a happening, accident – подія, нещасний випадок
6. abdominal – черевний
7. abscess – абсцес
8. accommodation – проживання
9. Acne –акне
10. Actinium – Актиній
11. acupuncture – акупунктура
12. Adenoma – аденома
13. adjustment – коригування
14. allergy – алергія
15. Aluminium – Алюміній
16. anatomy – анатомія
17. ankle – щиколотка
18. antibiotic – антибіотик
19. antibiotic – антибіотик
20. aorta – аорта
21. aorta – аорта
22. appendix – апендикс
23. arm – рука
24. arteria – артерія
25. Astatine – Астат
26. asthma – астма
27. autism – аутизм

28. axilla – ахіл
29. Barium – Барій
30. biceps – біцепс
31. bio + logie – Біо+логія
32. Biology – біологія
33. Bismuth – Вісмут
34. Bitter salt – галун
35. Bone – кістка
36. Breast – груди
37. bridge – міст
38. Bromine – Бром
39. bruise – синяк
40. Calcium – Кальцій
41. cancer – рак
42. capillary – капіляр
43. Carbon – Карбон
44. cardiology – кардіологія
45. Cell movement – Рух клітини
46. celiac disease – целиакія
47. cerebellum – мозочок
48. Charcoal, coal – вугілля
49. chest – груди
50. chew – жувати
51. Chlorine – Хлор
52. Chromium – Хром
53. clear water – чиста вода
54. clinic – клініка
55. Cobalt – Кобальт
56. color – колір
57. Copper – Мідь

58. cowpox – коров'яча віспа
59. crab – краб
60. Cyprium – мідь
61. cytokines – цитокіни
62. Darmstadt city – місто Дармштадт
63. Darmstadtium – Дармштадтіум
64. demolition – руйнування
65. diagnosis – діагностика
66. dissection – розтин
67. Dysprosium – Диспрозій
68. ear – вухо
69. earth – земля
70. egg – яйце
71. embryology – ембріології
72. endocrinology – ендокринологія
73. Epilepsy – Епілепсія
74. excite, stimulate – збуджувати, стимулювати
75. fat, gleaming, fruitful – жирний, блискучий, плідний
76. femur – стегнова кістка
77. flat of the foot – плоскостопість
78. Fluorine – Фтор
79. Foreign, strange – чужий
80. Gafia – Гафія
81. Gallium – Галій
82. Gaul – Галлія
83. genetics – генетика
84. German physicist Wilhelm – Вільгельм Конрад Рентген
85. gland – гланда
86. Gleam – промінь, випромінювання
87. Goblin – гоблін

88. gonad – статева залоза
89. gracilis muscle – граціальний м'яз
90. Hafnium – Гафній
91. Hard to get – важкодоступний
92. Hassium – Хасій
93. heart + study – дослідження серця
94. heavy – важкий
95. heavy stone – важкий камінь
96. Helium – Гелій
97. hidden – Секретний, прихований
98. hormone – гормон
99. hospitable – гостинний
100. hospital – лікарня
101. hydrocele – гідроцеле
102. Hydrogen – водень
103. Iodine – Йод
104. Iridium – Літій
105. Iron – залізо
106. Iron – Залізо
107. Jaw – щелепа
108. joint, crooked, bent – суглоб, кривий, зігнутий
109. Krypton – Криптон
110. Lanthanium – Лантан
111. lazy, inactive – ледачий, повільний
112. lead – свинець
113. leg – нога
114. ligament – зв'язка
115. Limestone – вапно
116. liquid silver – рідке срібло
117. Lithium – Літій

118. little brain – маленький мозок
119. little mouse – маленька мишка
120. liver – печінка
121. lower jaw – Нижня щелепа
122. Lymph – лімфа
123. maxilla – верхньощелепна
124. Mercury – Меркурій
125. midwife – акушерка
126. Molybdenum – Молібден
127. muscle – м'яз
128. Neodimium – Неодим
129. Neon – Неон
130. New twin – Новий близнець
131. new – новий
132. Noise, report, rumour – Шум, репортаж, чутка
133. obstetrics – акушерство
134. origin – походження
135. other work, activity – Інша діяльність
136. otitis – отит
137. ovary – яєчник
138. Pale green – Світло-зелений
139. patella – колінної чашечки
140. pertaining to a (sick) bed – що відноситься до (хворого) ліжка
141. pertaining to the hair – що відноситься до волосся
142. Point, top – крапка
143. pons – міст
144. Prong, tine – зубець
145. rainbow – веселка
146. red – червоний
147. Rhodium – Родій

148. Roentgenium – Рентгеній
149. rose – троянда
150. Rubidium – Рубідій
151. seed, begetting, birth, offspring” – насіння, зародження, народження, потомство
152. Self + ism – Самолюбство
153. serum – сироватка
154. shoulder – плече
155. side armpit – бік, пахва
156. slender – стрункий
157. stench – смердючий
158. stone – камінь
159. Sulfur – Сірка
160. sun – сонце
161. symptom – симптом
162. tarsus – плесна
163. Tellurium – Телур
164. the German state of Hesse – Hesse Гессен
165. the kneecap – колінна чашечка
166. the unborn – ненароджений
167. thigh – стегно
168. tie, bind – зв'язати, зв'язати
169. to add on – додати
170. To breathe hard – важко дихати)
171. to discern – розрізняти
172. To escape notice – прихований
173. to make water – зробити воду
174. to separate – розділяти
175. Tungsten – Вольфрам
176. two-headed – двоголовий

- 177. Unnilennium – Всесвітній
- 178. Unniloctium – Уннілокціум
- 179. Unnilpentium – Уннілпентій
- 180. Unnilseptium – Унілсептій
- 181. unstable – нестійкий
- 182. upon + take hold of – взяти в руки
- 183. urethra – уретра
- 184. vaccine – вакцина
- 185. violet – фіалкоподібний
- 186. Water, «I bring forth» – народжую воду
- 187. water+tumour – вода+пухлина
- 188. white mass – біла маса або місто Вісмут
- 189. windpipe, trachea, artery – трахея, артерія
- 190. with a needle – з голкою
- 191. Xenon – Ксенон
- 192. Zinc – Цинк
- 193. zoo + sickness – зоопарк + хвороба
- 194. zoonosis – зоонозиз
- 195. abscess – абсцес
- 196. Argon – Аргон

ДОДАТОК Б

Переклад медичних і хімічних термінів

№	Англійський вираз	Переклад на українську мову	Спосіб перекладу
1	300 milligrams amiodarone	300 міліграмів кордарону	калькування
2	abnormalities	поразки	конкретизація
3	acute Coronary Syndrome	гострий корональної синдром	калькування
4	Acute renal failure	Гостра ниркова недостатність	калькування
5	adenoma	аденома	транслітерація
6	agony	Агонія, перед смертельні муки	транскрипція
7	allergy	алергія	транслітерація
8	angiotensin-converting- enzyme inhibitors	перетворюють в ангіотензин інгібітори ферменту	транслітерація
9	angiotensin- receptorblockers	блокатори рецепторів ангіотензину	транслітерація
10	antagonist	антагоніст	транскрипція
11	aortic dissection	розшарування аорти	калькування
12	appendix	апендикс	транслітерація
13	arteria	артерія	транслітерація
14	asthma	астма	транслітерація
15	autism	аутизм	транслітерація
16	beta-blockers	бета-блокатори	транслітерація
17	biceps	біцепс	транслітерація
18	biparietal diameter	біпарентеральний розмір голівки плоду	еквівалентність
19	bipolar disorder	маніакально депресивний психоз	еквівалентність
20	bronchopulmonary dysplasia	бронх легеневої дисплазії	модуляція

21	bruit	шум при слуханні легень	конкретизація
22	Carbon	Карбон	транслітерація
23	cardiology	кардіологія	транслітерація
24	celliac disease	хвороба, через недостатність глютену	описовий переклад
25	cellular functions	клітинні функції	калькування
26	Chromium	Хром	калькування
27	Chronic	хронічний	калькування
28	chronic heart failure	Хронічна серцева недостатність	калькування
29	clinic	приватна лікарня	лексичні додавання
30	conditions	патологія	конкретизація
31	conditions	паталогія	конкретизація
32	conduction abnormalities	порушення провідності серця	калькування
33	coronary arteries	коронарні артерії	словниковий відповідник
34	coronary heart disease	ІХС	калькування
35	cytokines	фактори росту.	лексичні додавання
36	defibrillator	імплантований кардіовертердефібрілятор	транслітерація
37	dentrit	дентрит	транскрибування
38	desactivation	дезактивація	калькування
39	doc	лікар	скорочення
40	dyspepsia	диспепсичних розладів	модуляція
41	electrograms	електорами	транскрипція
42	embryology	ембріологія	транслітерація
43	epilepsy	епілепсія	транслітерація
44	femur	стегнова кістка	лексичні додавання
45	fibrillin-1	фібриліну-1	транскрипція
46	gastroenterology	гастроентерологія	транслітерація
47	gonad	статева залоза	лексичні додавання
48	gracilis muscle	граціальний м'яз	калькування
49	hormone	гормон	словниковий відповідник
50	Hypodermic injection	підшкірна ін'єкція	транслітерація
51	identification	ідентифікувати	граматична заміна

52	implantation	імплантація	транскрипція
53	INTERPOL	«ІНТЕРПОЛ»;	транслітерація
54	Iodine	Йод	транскрибування
55	Krypton	Криптон	транскрибування
56	Lithium	Літій	транскрибування
57	Litium	Літій	калькування
58	Lymphatic system	лімфатична система	калькування
59	Magnésium –	Магній	калькування
60	Marfan Syndrome	Синдром Марфана	калькування
61	maxilla	верхня щелепа	лексичні додавання
62	mechanicaldyssynchrony	механічна десинхронізація	транслітерація
63	Molecular level	молекулярний рівень,	калькування
64	Molybdenum	Молібден	калькування
65	Neodimium	Неодім	калькування
66	Neon	Неон	транскрибування
67	Neuropsychiatrist	невропсихіатр	словниковий відповідник
68	obstetrics	акушерство	калькування
69	organ	орган	транслітерація
70	otitis	отит	транскрибування
71	pacing therapy	стимуляційна терапія	калькування
72	patella	колінна чашечка	описовий переклад
73	pathophysiology	патофізіологія	транслітерація
74	patients with a wide QRS complex	пацієнти з широким комплексом вентрикулярної деполяризації	калькування
75	pharmacological therapy	фармакотерапія	калькування
76	plasma	плазмовий рівень	модуляція
77	polymerization	полімеризація	калькування
78	polysome (polyrybosome)	полірибосома	калькування
79	Pons	частина стовбуру мозку	лексичні додавання
80	prasugrel	Прасугрел	транскрипція
81	primary abnormality	первинна аномалія	калькування
82	prognosis	визначення діагнозу	модуляція

83	Protein vesicles release structures	білкові структури, що беруть участь у звільненні везикул;	описовий переклад
84	Randomization	рандомізація	калькування
85	Reconstructive Heart Valve Surgery	реконструктивна хірургія серцевих клапанів	граматична заміна
86	regularities	закономірності	конкретизація
87	Slide – предметне скло, але перекладається як; bruit – шум, але перекладається як conditions – патологія;	мазок	конкретизація
88	structure and function	структурно-функціональний	граматична заміна
89	Sulfur	Сульфур	транскрибування
90	surgical approach	хірургічне лікування	граматична заміна
91	surrogate or combined end points	сурогатні або комбіновані кінцеві точки	транслітерація
92	symptom	симптом	словниковий відповідник
93	termography	термографія	транскрипція
94	ticagrelor	Тікагрелор	транскрипція
95	Toxicology	токсикологія	транслітерація
96	UNESCO	«ЮНЕСКО»	транслітерація
97	Unnilennium	Унілсептіум	транслітерація
98	Unniloctium	Унілоктіум	транслітерація
99	Unnilpentium	Уніленіум	транслітерація
100	Unnilseptium	Унілпентіум	транслітерація
101	vaccine	вакцина	транскрибування
102	Xenon	Ксенон	транскрибування
103	Zinc	Цинк	транскрибування
104	β-адренергічна	β-адренергічна	транслітерація
105	Argon	Аргон	транслітерація
106	CHF	ХСН	калькування